

POMURSKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE
DELOVNEGA LJUDSTVA
ZA POMURJE

Leto VII. — Stev. 55.

Murska Sobota, 1. septembra 1955.

Cena din 10.—

Pozdrav novim občinam

Z današnjim dnem začne poslovati novi okraj in nove občine v Pomurju. Če to delovanje ne bi posegalo globoko v naše politično, kulturno in gospodarsko življenje, bi naš človek šel mimo tako zgodovinskega dogodka. Ker pa se zavedamo, da je bodoče uspešno delo naših občin in okraja odvisno predvsem od razumevanja in sodelovanja vsakega našega poštenega volivca in državljanca, zato pozivamo vse delovne ljudi, da skrbno spremljajo naš nadaljnji razvoj, da spetujejo, da priznajo, kar je dobrega, in da brez obotavljanja kritizirajo vse tisto, kar je nepravilno in nepošteno. Naš novi sistem ljudskega upravljanja se bo uveljavil šele takrat, ko bomo vse važnejše probleme predhodno obravnavali na zborih volivcev, ko bodo redno delovali vsaki odbor, ko bodo redno delali naši novi sveti in odborske komisije. Pri tem pa ne smemo delati ločeno brez organizacij SZDL, ki naj pripravljajo sestanke in seje, obenem pa seznanjajo članstvo z osemi tekočimi zadevami. Računotako ne smemo mimo problemov, dela in življenja v naših kmetijskih zadrugah, v naših šolah in zdravstvenih ustanovah, raznih organizacijah, kakor so sindikati, gasilske organizacije, Rdeči križ itd.

Prepričani smo, da smo našim ljudem še nesploh razložili novi sistem ljudskega samoupravljanja. Zato bo treba v jesenskih in zimskih mesecih to delo še nadaljevati. Kajti sistem delovanja komun — t. j. naših novih občin bo šele takrat polno zaživel, ko bo večina naših ljudi tako čutila obče interese kot svoje osebne zadeve, ko bo posameznik ob nekem našem skupnem uspehu osebno občutil ugodje, in ko ga bo vsak naš neuspeh tudi osebno zbolel. Skratka: razvijati in utrjevati moramo socialistično zavest našega človeka.

Vemo, da je v naši zemlji dovolj možnosti za naš gospodarski napredek, poznamo sposobnost in pridnost našega človeka, zato z zaupa-

S prve seje Sveta za šolstvo OLO M. Sobota

Premalo učnih moči, slabe šole . . .

V ponedeljek, 29. avgusta je bila prva seja Sveta za šolstvo pri OLO M. Sobota, ki jo je vodil predsednik sveta tov. Aleksander Pirher. Ker se pravkar odpirajo šolska vrata, je bilo potrebno podrobno proučiti problematiko naših šol, poleg tega pa seznaniti člane z levega in desnega brega s stanjem v prosvetnem delu.

Podoba je, da se na obeh straneh Mure pojavljajo enaki problemi. Najbolj pereč je pri kadru. Občutno pomanjkanje učiteljev zavira uspešno delo. Poleg tega je problematično stanje glede kvalificiranih predavateljev na nižjih gimnazijah, kjer so sedaj v veliki večini nameščeni učitelji, ki jih pa je spet premalo še za osnovne šole. V naraščajočih potrebah in težnjah po ustanavljanju otroških vrtcev pa je težko dobiti otroške vzgojiteljice. To pomanjkanje se potem nadaljuje še na KGS, kjer si trenutno pomagamo z raznimi tečaji za učitelje, ki potem s tem osnovnim znanjem, ki si ga pridobijo o kmetijstvu, predavajo v šolah.

Težki so problemi tudi glede prostorov. V Prekmurju manjka nad 100 učilnic, v prejšnjem ljutomerskem okraju pa so skoraj vsa šolska poslopja že stara, pred vojno ni bilo skoraj ničesar zgrajenega, med vojno pa poškodovano in po osvoboditvi z velikimi težavami obnovljeno. Toda v Prekmurju se borimo s preveliko razdrobljenostjo šol, kar je posledica madžarske prosvetne politike, ki je v vsaki vasi ustanovljala enorazrednice, na desnem bregu so pa spet preredke. Zaradi tega imamo v Prekmurju za 80 šol samo 48 šolskih upraviteljev.

V takih razmerah se potem vzgajajo naši otroci in delajo učitelji. Seveda se vse to pozna pri učnih uspehih. V Prekmurju se zato po-

nem gledamo v bodočnost. Ne strahimo se težav in težkega dela, saj vemo, da za tem prihaja lepši jutrišnji dan, ki so ga dolžne pripraviti slehernemu našemu delovnemu človeku tudi naše občine in naš novi okraj!

Okrajni ljudski odbor
Murska Sobota

javlja, da večina učencev konča šolo že v 5. ali 6. razredu, kar pomeni, da sploh ne dosežejo popolne osnovnošolske izobrazbe. Na desnem bregu pa pride v 8. razrede še manj, ker so razredi ločeni in je zato ocenjevanje strožje. Zaradi tega je tudi učni uspeh slabši, ker izdelava razrede približno 67 do 70%, medtem ko je letos v Prekmurju zabeležen 81 odstoten uspeh. Tudi šolski obisk je zelo problematičen, ker otroci pogosto odhajajo za razne pastirčke, starši pa se ne zavedajo, kako krivico jim s tem delajo.

To so osnovni problemi, ki jih bo poleg nekaterih drugih moral Svet za šolstvo v bodoče natančno analizirati in jih potem tudi rešiti.

Anketna komisija

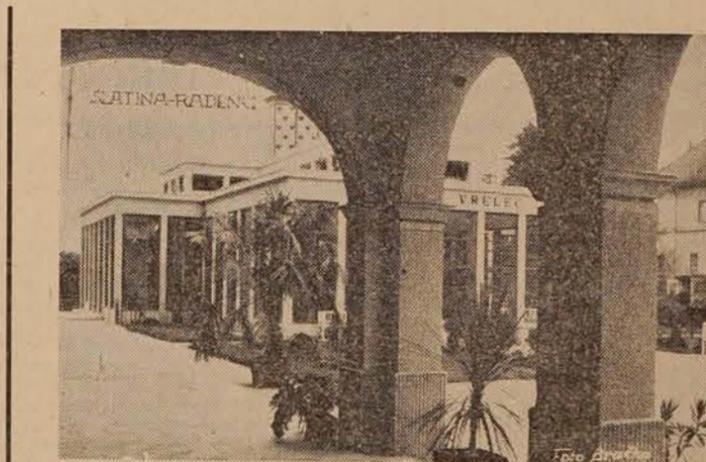
Zvezne skupščine v Pomurju

Posebna anketna komisija Zvezne ljudske skupščine, ki je potovala po državi zato, da bi proučila še nerešena vprašanja v zvezi z melioracijami in ureditvijo vodnih režimov, je preteklo soboto prispela tudi v Pomurje. Komisijo je vodil ljudski poslanec Naumovski.

Zvezni ljudski poslanci so si na poti ogledali Sčavniško dolino in svet ob Muri od Dokležovja do Lendave. Posebno so se zanimali za dela pri razbremenilnem kanalu in se dalj časa ustavili na mestih, kjer Mura in Ledava najbolj ogrožata okoli njuju ležeča zemljišča. Potrebne podatke za komisiji posredovali predstavniki OLO M. Sobota, med katerimi je bil tudi zvezni poslanec tov. Vanek Siftar.

Huda toča v tišinski občini

V noči med 30. in 31. avgustom je ob četrta na enajst začela padati kot pest debela toča. Najhujše je bilo v okolici G. Petanjec in Mur. Petrovec, kjer je popolnoma uničen jenski pridelek. Jablane so stoletne, uničena je ajda, proso in koruza. Žalostna je slika, ki jo zagledamo na koruziščih: prej temnozeleni, a sedaj gola in polomljena stebela obupno molijo v nebo.

V nedeljo in ponedeljek bodo slavili tudi radenski občani. Njihov krajevni praznik je povezan s pestrim programom. V nedeljo popoldne bo v Radencih aeromiting, zvečer pa bodo uprizorili ljudsko igro »Divji lovec«.

V ponedeljek bodo slovesnosti v partizanski vasi — na Kapeli. Zjutraj budnica, potem slavnostna seja ObLO in ZB, povorka, svečana proslava, polaganje vencev pred spominske plošče padlih borec za svobodo, vaje gasilcev in PLZ, koncert godbe na pihala iz Gradišča in večji kulturni program z nastopom pevskih zborov, folklornih skupin, gasilcev in telovadcev.

Partizanska Kapela vabi!

Oktober - mesec našega tiska

Na zadnji seji Okrajnega odbora SZDL M. Sobota so proglasili letošnji oktober za mesec tiska. V tem mesecu bodo organizacije SZDL izvedle agitacijo in akcijo za pridobivanje novih naročnikov — tako za dnevne časopise kakor tudi za tednike in revije, posebno pa še za domači list »Pomurski vestnik«. S

sodelovanjem uredništva prizadetih listov nameravajo razpisati nagradno tekmovanje. Denarne in knjižne nagrade bodo dobile tiste organizacije in posamezniki, ki bodo pridobili največ novih naročnikov. V tem mesecu bo tudi posvetovanje dopisnikov vseh listov iz Pomurja. Prav bi tudi bilo, da bi slovenski novinarji obiskali večja središča v pokrajini in imeli za občinstvo bralne večere — takoimenovane ustne časopise. K sodelovanju bi kazalo morda povabiti tudi vidnejše kulturne skupine, ki bi s svojimi točkami popestrile program.

O pripravah za akcijo v mesecu našega tiska bomo še večkrat in bolj natančno poročali.

Literarni večer v Radencih

V sredo zvečer so prišli med radenske goste književniki iz Ljubljane. Na povabilo podjetja Radenska slatina so priredili literarni večer v okviru desete obletnice osvoboditve in proslave 60-letnice slovenske moderne. Priveditve so se poleg gostov udeležili v lepem številu tudi domačini. Na večeru so sodelovali književniki, prozaisti in pesniki: predsednik Društva slovenskih književnikov France Bevk; Ivan Potrč, Marička Znidaršič, Ciril Zlobec in Kajetan Kovič.

Gostje in ostali, ki so v lepem številu zasedli zdraviliško dvorano, so z velikim zanimanjem in globokim doživljanjem sprejeli lepe besede sodobne slovenske literature. Užitek poln večer je odprla pesnica Marička Znidaršič, ki je občuteno prebrala nekaj svojih najnovejših pesmi, potem je tov. Ivan Potrč bral odlomek iz svojega zadnjega romana »Na kmetih«, Ciril Zlobec zopet pesmi, odlomek iz svojega dela »Naše morje« je prebral pisatelj France Bevk, umetniški večer pa je zaključil Kajetan Kovič s svojimi pesmimi.

Književnike je pozdravil in uvodoma spregovoril o Slovenski moderni šolski inšpektor tov. Miha Veršič. Omenil je dobo, delo in ljudi, ki so progresivno vplivali na naše javno in kulturno življenje. Književniki so dobili iskreno in zaslužno priznanje za košček lepega doživljanja. Splošna je bila želja, da bi nas še večkrat obiskali. Ik.

VREMENSKA NAPOVED

za čas od 1. do 12. septembra:

Padavine pričakujemo v roku med 1. in 2. septembrom (krajevne ali kratkotrajne), nato med 7. in 8. sept. in zlasti okoli 12. sept., ki bodo združene z močno ohladitvijo. — V ostalem lepo vreme.

Jože Makovec

Pred dvajsetimi leti v Ljutomeru

Prve začetke socialističnega gibanja v ljutomerskem okraju zasledimo okrog leta 1901. Povezani so z imenom Viktorja Kukovca, najstarejšega in danes še živečega slovenskega socialističnega.

Ko je Viktor Kukovec l. 1901 prekinil svoj medicinski študij in se vrnil v Ljutomer, kjer naj bi prevzel domačijo svojega očeta Ivana, je bil že razgledan marksist. Za politična vprašanja se je začel zanimati zelo zgodaj, že kot gimnazijec v Gorici, kjer se je seznanil s Henrikom Tumom. Kot visokošolec na Dunaju pa je navezal stike še z mnogimi drugimi znanimi socialisti, tako tudi z Viktorjem Adlerjem in Ottom Bauerjem. Postal je tudi sodelavec glavnega strankinega glasila »Arbeiter Zeitung«.

Šest let po njegovem vrnitvi v Ljutomer je Izvrševalni odbor kot centralni volilni odbor Jugoslovanske socialno demokratične stranke na podlagi sklepa strankinega vodstva imenoval Viktorja Kukovca za strankinega uradnega kandidata za sodni okraj Maribor-južno od Drave. V Ljutomeru, ki je spadal takrat v ta veliki okraj, so organizirali volilni shod z Viktorjem Kukovcem in Etninom Kristanom kot glavnima govornikoma. Kakor poročila »Rdeči prapor« (št. 19, z dne 11. aprila 1907), se je shod imenitno obnesel. Trajnnejših sledov pa volilna kampanja leta 1907 ni zapustila. Viktor Kukovec je dobil za svoje delo priznanje s tem, da je leta 1908 kot edini socialist iz Stajerske postal član konzorcija »Naših zapiskov«.

Svetovna vojna je onemogočila vsako napredno gibanje, nove možnosti pa so nastale ob prevratu, ko se je Viktor Kukovec postavil na čelo ljudskih množic v obrambi meje in socialnih pravic. Pri prvih občinskih volitvah so ga izvolili za

ljutomerskega župana.

Zaradi »Obznan« in »Zakona o zaščiti države« se napredno gibanje ni moglo razmahniti, popolnoma zastalo pa tudi ni. Že leta 1923, so ustanovili v Ljutomeru podružnico Nezavisne delavske stranke Jugoslavije. V njo so se včlanili skoraj vsi usnarji tovarn Martinušič in Sinigoj, pa tudi nekateri železničarji. Na dan delavskega praznika 1. maja 1925 sta stali obe usnarjni. Nato je sledil zopet zastoj v razvoju gibanja do leta 1925, ko je imel Delavsko-kmečki blok v Ljutomeru dobro obiskan shod v predvolilni kampanji za parlamentarne volitve. Kakor v sej državi, tako je šestjanuarska diktatura tudi v ljutomerskem okraju onemogočila vsako progresivno politično delo.

Sele ko je po sklepu Partije leta 1932 začela izhajati teoretična marksistična revija »Književnost«, ki si je po zaslugi Kukovca utrla pot tudi v ljutomerski okraj, še bolj pa, ko je oktobra 1934 začela izhajati »Ljudska pravica«, ki se je hitro razširila, se je gibanje opomoglo in postalo leta 1935 že tako močno, da je bilo moč misliti na organizacijo shoda, kakršen je bil 1. septembra 1935 v Ljutomeru.

Priprave za shod so bile v rokah ptujске partijske organizacije, ki je 14. avgusta 1935 sklicala sestanek zaupnikov Ljudske pravice iz ptujškega okraja in Pomurja pri Viktorju Kukovcu v Ljutomeru. Na sestanku so sklenili, da bo 1. septembra na Glavnem trgu v Ljutomeru veliko ljudsko zborovanje.

Oblast je zborovanje prepovedala in zahtevala od občinskih uprav, da na svojem območju razglasijo prepoved. Čeprav so bili tudi mačkoviča za to, da je treba prepoved upoštevati in zborovanje odpovedati, so pristasi »Ljudske pravice« nadalje-

vati z agitacijo za zborovanje. Prebivalstvo Pomurja in Slovenskih goric se je zavedalo, da bo ostalo brez vseh demokratičnih pravic, če se bo brez odpora pokoravalo protiljudskim ukrepom režima, zato je prišlo na zborovanje kljub prepovedi. Vedelo je tudi, da je oblast zbrala v Ljutomeru mnogo orožnikov in da je posebej mobilizirala še gasilce. Vse to so vedeli, pa so vendarle prišli, da bi v Ljutomeru na Glavnem

trgu manifestirali za svoje pravice in za obljubljeni demokratizacijo političnega življenja.

Sprejeli pa jih niso samo s curki smrdljive gnojnice iz usnarjske greznice, temveč so na njih tudi streljali. Ubili so Alojza Mavriča iz Vitana, Ivana Medika iz Bolfenka in še nekatero druge pa so ranili. Krivde za prelito kri v Ljutomeru pa režim ni mogel več oprati. Ljutomerski dogodki so s svojimi posledicami omajali pozicije režima JRZ tudi v tem predelu Slovenije.

Ivan Kreft

Tako je bilo . . .

Pred dvajsetimi leti 1. septembra 1935, je bil v Ljutomeru velik shod delavcev in viničarjev. Za to manifestacijsko zborovanje so se v Ljutomeru že dolgo pripravljali. Idejni voditelj shoda in organizator je bil Jože Kerenčič. Na predvečer shoda so nekateri delavci, med njimi tudi tov. Kupljen, raztrosili letake, ki jih je priskrbel Pavel Horvat.

Shod je bil oblastem prijaofljen, vendar so ga pa hoteli prepričati. Že v soboto, še posebno pa zvečer, so patrolirale straže žandarjev, ki so prišli v Ljutomer iz oseh bližnjih postaj. Raznašalci letakov so si pri telefonistih in električarjih sponodili »mačke«, da so potem lahko letake nalepili visoko na telefonske drogo. Letake so raztrosili tudi po mestnih ulicah. V soboto so hoteli delavci na Glavnem trgu pripraviti tudi govorilni oder, kar pa je oblast prepričala.

V nedeljo, 1. septembra so bili v zgodnjih jutranjih urah zastraženi vsi mostovi in brodovi na Muri, prav tako vse ceste v Ljutomeru. Kljub temu so že zgodaj prihajali ljudje na to zborovanje. V mesto so prišli čez Kamenščak, čez vrtove,

trgu manifestirali za svoje pravice in za obljubljeni demokratizacijo političnega življenja.

Sprejeli pa jih niso samo s curki smrdljive gnojnice iz usnarjske greznice, temveč so na njih tudi streljali. Ubili so Alojza Mavriča iz Vitana, Ivana Medika iz Bolfenka in še nekatero druge pa so ranili.

Krivde za prelito kri v Ljutomeru pa režim ni mogel več oprati. Ljutomerski dogodki so s svojimi posledicami omajali pozicije režima JRZ tudi v tem predelu Slovenije.

Ivan Kreft

ograje in dvorišča. Iz Medjimurja so se zborovalci pripeljali s kamioni, ki so bili okrašeni z zastavicami. Čez Muro pa se je pripeljalo z ladjami mnogo Prekmurcev. Shod je bil doleden za 9. uro.

Po sodbi tov. Kupljena in Bratinščaka je bilo zbranih nad 15 tisoč ljudi. Glavni trg in vse stranske ulice so bile nabite polne zborovalcev, ki so vzklikali proti oblasti. Oba topariša trditva, da kasneje v Ljutomeru nikoli nista videla toliko ljudi.

Nekaj po 9. uri se je tov. Horvat podzpel na dvoje koles (Vekoslav Štampar trdi v ljutomerski slavnostni številki, da na stol!) in spregovoril: »Ker nam tukajšnja oblast ne dovolji nameravanega zborovanja... Več ni mogel izgovoriti, ker so žandarji, ki so stali na pločniku pred sedanjo trgovino Tovarne usnja, ustrelili nanj. Toda bili so oznemirjeni in ga zgrešili. Zadeli pa so Mavriča iz Vitana. Takoj nato so pričeli škropiti z gnojnico. Zborovalci so se razšli. Kraj nesreče si je ogledala posebna komisija. Mavriča so odnesli na hodnik pri bratcu Žičku, nato pa na pokopališče.

Jože Makovec

ki hromi razvoj socialistične obrti

V zadnjem času je opaziti v obrtništvu splošen pojav, da privatni obrtari rastejo, se gospodarsko krepijo in to na škodo družbenega obrtniškega sektorja. Na ta razvoj pa vpliva več vzrokov. Eden osnovnih je neenak položaj privatnih in družbenih obrtari, pospešujejo ga pa tudi razni nezdravi pojavi.

Najbolj pereč problem nastaja v gradbeništvu. Trenutno imamo v našem (prejšnjem soboškem) okraju 10 privatnih in 6 družbenih gradbenih

obratov. Z ozirom na lansko leto bi lahko dejali, da je privatni sektor nazadoval, družbeni pa napredoval, ker smo lani imeli 17 privatnih in 5 družbenih obrtari. Toda v nasprotju s to sliko, ki jo vidimo v evidenčnih knjigah, pa se je razvil privatni sektor in nazadoval družbeni, ki trenutno stoji pred problemom, kako zaposliti vso delovno silo. Spomnimo se samo, da je soboško gradbeno obrtno podjetje moralo spomladi odpustiti nad 40 de-

lavcev, ker jih ni moglo zaposliti. Če gremo na Gradbeno inšpekcijo pa vidimo, da so letos izdali že nad 200 gradbenih dovoljenj več kot lani. Zato nujno nastaja vprašanje: kdo gradi, katera podjetja realizirajo ta dovoljenja? O tem pa statistike molče. In tu je ena osnovnih pomanjkljivosti naših kontrolnih organov, vendar pa ne edina.

Ker nihče posebno ne kontrolira kdo izvaja gradbena dela, so dane možnosti za razna sušmarjenja, ki pa zelo krepijo privatne obrtari. Poleg tega pa imajo v nasprotju z družbenimi neenak položaj. Vzemimo samo odvajanje dobička. Industrijsko gradbeno podjetje (na primer Sograd v M. Soboti) mora od 100 din dobička odvesti okrajju in kot zvezni davek 77,5 din, socialistični obrtari 50 din, a privatni samo reden davek od dohodnine. Slednji tudi lani in letos niso plačali davka na promet. Sicer na oddelku za dohodke pravijo, da je progresivna obdavčitev tako velika, da obrtniku ne ostane mnogo. Vendar pa je dejstvo, da prav ti obrtniki uspešno konkurirajo večjim in nekako privilegiranim podjetjem socialističnega sektorja ter prevzemajo gradnje z večmilijonskimi investicijami, vedno več drugih del in se gospodarsko krepijo.

Iz vsega tega nujno sledi ugotovitev, da vse to gre na račun nezakonite dejavnosti.

Dobiček na račun kršenja predpisov

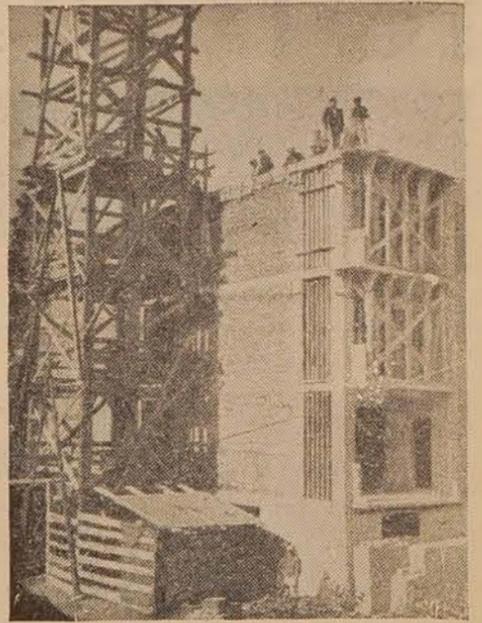
O tem kako delajo privatni obrtniki naše evidenčne knjige molče. Niti ni jasno koliko opravijo privatni obrtniki, čeprav bi to bilo nujno, kajti takrat bi bilo popolnoma lahko odgovoriti ali so privatni obrtari z največ 5 kvalificiranimi delavci zmogni opraviti toliko gradbenih del ali ne. (Za primer: lani je Fras hkrati delal na 16 gradiliščih.)

Poleg utaje dohodkov privatni gradbeniki sušmarijo na veliko. Težko je reči, kje največ zaslužijo. Možnosti imajo precej. Poslužujejo se honorarnih delavcev, ki jih ni potrebno socialno zavarovati in prijavit, potem ne izplačujejo nadur, za katere bi morali delavci dobiti 50% večjo plačo kot za redni delovni čas. Precej zaslužka jim prinese nabavljanje raznega gradbenega materiala, ki ga navadno drugi ne dobijo. Dohodki, ki jim tako pritekajo v blagajno, pa niso zajeti v davčni osnovi.

Da podjetniki zaposlujejo več delovne sile kot je predpisano z uredbo, potrjuje dejstvo, da hkrati gradijo na večih deloviščih, česar pa gradbena inšpekcija sploh ni zmognila ugotoviti. Za tako kršenje uredbe pa je plodna tla ustvaril tudi okraj, ki je lani dal tiho dovoljenje, da lahko zaposlijo več delovne sile. Tak tih pristavek sta dobila Miholič in Fras. Prvi bi moral do konca lanskega leta napraviti fasado nove gimnazije, drugi pa zgraditi stavbo OZZ in občinsko hišo v Martjaneh. Toda Miholič še doslej ni napravil fasade gimnazije, a zaradi te neizpolnitve pogodbe ga nihče ne toži, sam pa v obilni meri izrablja ta tih pristavek okrajja. Letos, ko ga je sodnik za prekršek kaznoval, pa je enostavno prekinil z delom na gimnaziji. Toda zakaj tega dela ni končal že lani? Očitno je, da ga je zavlačeval, ker je lahko med tem časom tiste delavce, za katere mu je dal okraj pristavek, zaposlil na drugih gradiliščih, poleg tega pa krši pogodbo, za kar bi moral biti kaznovan.

Ta tih pristavek, ki je protizakonit in nerazumljiv, čeprav z ozirom na razmere nekoliko opravičljiv, več ne bi smel veljati. Okraj bi tudi moral nekaj takega dovoliti samo pisмено, čeprav tak akt ne bi bil v skladu z uredbo o privatnih obrtniških obratih, ki je fiksna in ne daje nobenemu organu pravice, da bi jo spreminjal, razen da zmanjša maksimum zaposlenih.

Toda očitno je, da za izpolnjevanje uredbe nekaterim organom ne gre mnogo. O tem nas prepričuje primer inšpektorja za delo, ki je gospodarski svet opozoril na 94. člen uredbe o privatnih obrtniških obratih (Ur. list FNRJ št. 5 1954), ki določa, da mora biti obrtnikom, ki zaposlujejo več kot pet delavcev, od vzete vsaj dohodek, ki ga ustvarijo odvisni delavci. Na to opozorilo je prejel prav diplomatski odgovor, v katerem mu Tajništvo za gospodarstvo priporoča, da naj sam ugotovi ta dobiček. Čemu pa je potem finančna inšpekcija, kje je inšpekcija Zavoda za socialno zavarovanje, ki bi prav tako morala ugotoviti, da privatni gradbeniki kršijo uredbo, ki predpisuje, da morajo imeti samo pet delavcev.

Gradnja velikega stanovanjskega bloka — soboškega nebotičnika.
(Foto Kološa)

Odločno odkrivajmo napake

Kje kdo gradi in kdaj, to našim organom ni znano. Na gradbeni inšpekciji je zaposlen samo en in še ta mora izdajati gradbena dovoljenja. Za take posle so po drugih okrajih določeni drugi, gradbena inšpekcija pa opravlja svojo nalogo. Tako vidimo, da imamo pri nas gradbeno inšpekcijo samo na papirju. Ker pa ni nobene kontrole, se dogaja, da neko zgradbo lahko prijavijo že takrat ko je dograjena, a tega nihče ne ugotavlja. Manjkajo osnovni podatki o tem kako in koliko gradi privatni in koliko družbeni sektor.

Videti je, da privatni sektor uživa velike ugodnosti pri kršenju predpisov. Poleg tistih prekrškov, ki smo jih že prej ugotovili, se pojavljajo tudi pri sklepanju pogodb. V istem času, ko je bil Miholič prisiljen zaradi pomanjkanja delavcev prekiniti dela na gimnaziji, pa je z Upravo državnih lovišč sklenil pogodbo za lovsko kočjo v Murskem gozdu. Gradnja bo stala 5,5 milijona dinarjev. Uredba o najemanju gradbenih del pa pravi, da morajo vse gospodarske organizacije za gradnje v vrednosti nad 10 milijonov razpisati natečaj, za pod 10 milijonov pa imeti najmanj tri ponudnike, ustanove in zavodi pa morajo razpisati natečaj za gradnje v vrednosti nad 2 milijona. Toda Uprava državnih lovišč ni razpisala natečaja, torej ni izpolnila uredbe, a kljub temu bo

ta protizakonita pogodba veljavna in Miholič bo gradil gimnazija pa čakala.

Letos bi morala s 1. avgustom stopiti v veljavo uredba o pooblaščenih voditeljih gradbenih del. Po njej bi lahko privatni zidarski mojstri le adaptirali zgradbe in gradili manjše, enostanovanjske hiše. Toda na to uredbo se bodo najbrž ozirali le v socialističnih obratih, na podzelnju pa bodo še dalje gradili le sušmarji.

Taka je podoba našega gradbeništva. Ne najdemo je v uradnih aktih, ki s svojo vestnostjo dajejo videz, da je vse v redu. Raznim inšpektorjem pa tudi ne leži prav v srcu želja, da bi to bilo potrebno razkrivati. Med te štejejo predvsem finančni inšpektorja in inšpekcije na Zavodu za socialno zavarovanje, ki prav z zavezanimi očmi hodita mimo teh pojavov. Njihova glavna skrb je, da je v uradnih aktih v redu zabeleženo, ne skrbi jih pa če tisto, kar je zabeleženo, odgovarja resničnemu stanju. Zanimivo je, da bi po podatkih v aktih morali privatni obrtniki zaradi velike obdavčitve, propadati, toda v nasprotju s tem vidimo, da jim posel zelo lepo cvete.

DOPIŠUJTE V POMURSKI VESTNIK

Vljudnost — pa taka

Človek čestokrat molče potrpi ob neki neosebni, ko potuje z našimi avtobusi. Razume pač težave, ki jih ima naše SAP spriču slabega prevoznega parka. Vsekakor pa to ne daje nekaterim uslužbencem tega podjetja nobene pravice za tako nevljudno postopanje s potniki, kakršnega kaže naslednji primer.

V ponedeljek, 22. t. m. sem se nameravala vrniti iz Rogasovec v Mursko Sobotu z jutranjim avtobusom. Na postajališču v Rogasoveh sem prišla 9 minut pred predvidenim odhodom avtobusa, ki pa je bil že (zdi se mi, razen dveh sedežev) zaseden s potniki. Vljudno sem oprášala šoferja Martina Lutarja, ki je stal med vrati avtobusa, če smem vstopiti. Odgovoril mi je z vse prejšnjim tonom, da me ne more vzeti v avtobus, ker ni več prostora. Razen tega pa rabi prostor za potnike omenih postaj med Rogasovec in M. Sobotu. Pojasnila sem mu, da imam s seboj dojenčka in da moram biti ob sedmih v službi v M. Soboti. Dobila sem zafrkljivo

odgovor, »Zakaj pa niste šli že včeraj...!« V avtobusu prisoten sprejemnik se ni omešal v pogovor. Kljub vsemu (na sedežih, rezerviranih za matere z otroki, sta sedeli dve potnici brez otrok), sem skušala ostati v mejah vljudnega in mirnega pogovora. Rezultat pa je bila porogljiva pripomba šoferja: »Ste pa predolgo spali...«

Sedaj je bilo seveda tudi moji potrpežljivosti konec. Videč, da nima opravka s pohlepnostjo, ki bi se dal pitati s takim zafrkavanjem, je skušal biti bolj ustrežljiv, češ da naj vstopim, ker bo že nekako uredil.

Doomim, da bi kdo na mojem mestu ob kraju take vljudnosti sprejel milostno ponujen sedež v avtobusu. Obrnila sem se in odšla. Moje opozorilo, da bom o dogodku obvestila upravo SAP v M. Soboti, je bilo deležno še zaključne šoferjeve vljudnosti: »Pa kar pojdite tja in povejte...!«

Zapisati o tem še kaj več, menda ni potrebno. Marija Lah-Vildoba

Spomini še niso ugasnili ...

(Ob letošnjem krajevnem prazniku radenskih občanov)

Δ »Strašna eksplozija, od katere so se več kilometrov daleč tresla vrata; pri nas na Kapeli je značni pritisk polomil šipe na oknih. Mi, ki smo prebivali po gričkih, smo slišali grmenju podobni tresoč glas in vedeli smo, da so Nemci s topovi napadli Radgono...«

Δ »Nekaj dni kasneje so začeli seliti tudi na Kapeli. Prva je bila na vrsti Vrtačičeva družina, za njo ravnatelj banovinskega posestva — Novak. Nadučitelj je en dan pred selitvijo pobegnil v Ljubljano, žena z otroci pa k svojim staršem na Hrvaško. Župnik Matija Nemeč je pobegnil čez Muro. Njemu sem kmalu sledil tudi jaz...«

Δ Govorili smo že o prvem sestanku na Kapeli. Zbrali naj bi se 15. avgusta 1941 zvečer v trgovini Stajnbauerja in na posvetovanju postavili temelje organizacijskemu delu Osvobodilne fronte na tem območju. Naslednji sestanek pa je bil istega dne kot v Gor. Radgoni — verjetno septembra ali pa v začetku oktobra — na njem smo ustanovili odbor Osvobodilne fronte. Sestanek na Kapeli se je takrat udeležil tudi ing. Rado Iršič-Gregl. Bil je v kuhinji župnišča, ki je bilo takrat popolnoma prazno, ključa pa je imel Tonček Strajnsak. Svetili so s svečo. Ing. Iršiču in prof. Kerenčiču (oba narodna heroja) so delali družbo: Tonček Strajnsak, Oto Jeme, Joško Talanyi, Maks Korošec, Ciril Grosičar, Janko Jurkovič, Franc Kurbus, Jože Dibelčar, Franjo Stajnbauer, Ferdo Magdič in Jože Holc...«

Δ »Sestanka so se udeležili: Stefan Kuhar-Bojan, Jože Talanyi-Janez, Jože Holc, Pepi Dibelčar, Tonček Strajnsak in Franjo Stajnbauer. To srečanje praborce je bilo sila važno, saj se je po njem dokaj razmahnil boj proti okupatorju. Vedno več je bilo partizanskih poti — leto ali dve pozneje celo na zeleno Pohorje in visoki Koziak...«

Δ V tem času sta bili dve — dokaj pomembni agitacijski akciji. Trosili so letake s pozivom na boj proti okupatorju, za sabotiranje njegovih ukrepov...«

Δ »Pri hčerki Ciri na Kapeli so se zbirali dečki. K njej so šli pošiljali terenci. Tam so čakali tako dolgo, dokler niso prišli po nje in jih popeljali med partizane. Zadnjič jih je bilo osem. Ves teden so čakali na partizana, ki naj bi jim pokazala pot v zelene pohorske gozdove. Na poti pa sta imela smolo: komaj, komaj sta pri Mali Nedelji ušla Nemcem...«

Δ Tistega dne dopoldne sta Tonček Strajnsak in Jože Talanyi dobila legitimacije za več gozdnih delavcev na Landestratu v Radkesburgu. S Tončkom Strajnsakom, lesnim trgovcem, naj bi šli sekati les na Pohorje! (?)...«

Δ »Po dnevniku Guzela — biošega partizana, sedaj izdajalca — so gestapovci aretirali več ljudi — blizu osemdeset po številu. Guzej je hodil s kroniki od hiše do hiše, kjer se je prej kot partizan zadrževal, dobival hrano in zatočišče. Malo od aretiranih in zaprtih je ostalo pri življenju in se vrnilo domov...«

Δ Gestapovci so vso noč iskali Joška. Ker ga niso našli, so razpisali na njegovo glavo 10.000 nemških mark nagrade. Po tem dogodku so bili naši partizani še bolj previdni in še bolj odločno so masčevali padle toparše...«

Δ »Na Kapelo sta prišla na dopust iz nemške vojske Mirko Domanjko in Franček Mraz; obadva je obiskal Janez in jima svetoval, naj gredejo iz plaka izstopita. Orožniki so ju dolgo iskali, a brez uspeha. Janez ju je bil popeljal v gozdove. Tudi Sandorjeva brata, ki sta morala v nemško vojsko, je poslal med partizane. Pa dva vojaka iz Boračeve se nista odločila za Nemce, marveč sta rajši odšla k partizanom na Koziak!...«

Δ Bolj, ko se je vlekla vojna, bolj se je prebujala naša mladina. Fantje so pozročali okupatorju razne neprijetnosti: v večernih urah so po vaseh in bregačah peli slovenske pesmi, streljali so v gozdovih, bežali iz nemške vojske...«

Partizani so se množili. Vedno več jih je bilo v gozdovih. Aktivisti so skrbeli za to, da so mladi ljudje dobivali orožje...«

Δ »Partizanski tisk je bil tedaj prava duševna hrana za slovenske ljudi. Vsakdo ga je z veseljem ozel v roke, prebral in dal drugemu. Dostavljanje časnikov in brošur je bila dokaj težavna naloga...«

Δ Janez je moral spraviti pošto do ljutomerskih tovarišev. Preoblekel se je v kmeta, ozel s seboj koso in grablje, v cekar je dal literaturo, na vrh pa steklenico jabolčnika, tako da je njen tulec moel iz cekarja. Vse skupaj je pokril s prtičem...«

Δ »Iz nemškega ujetništva je pobegnil angleški major, ki so ga protifašisti spravili h Kodeličevim v Radkesburg. Za to novico je zvedel Zoonko Klemenčič. Zaupal jo je svojemu bratu Milanu. Slednji in Jože Kaučič sta majorja tiste dne spravila čez most. Klemenčičeva Danica pa ga je popoldne ob treh spremljala s kolesom v Orehovec, kjer so ju pričakali naši partizani. Danico so Nemci tik pred svobodo zverinsko umorili...«

Δ »Belogardisti so imeli enajst ranjenih in enega mrtvega. Slednjega so našli v kupu drv pri sosedu, kamor se je kot ranjenec skrnil in pozneje pustil svojo kosmato dušo...«

Δ »Septembra 1944 je tov. Edi Potočnik iz Radenec na Janezovo pobudo povzročil trčenje dveh transportnih vlakov na progi pri Hrastju-Moti. Okupator je utrpel veliko škodo v ljudeh in vojnem materialu. Precej časa je bil ukinjen promet na glavni in stranskih progah. Potočnika so odsihod stalno nadzirali...«

Δ »Po Janezovem odhodu iz radgonskega okoliša je ostal tam samo še Jovo Jurkovič, ki pa je 18. marca 1945 padel pri Totovem mlinu v Očeslavcih. Napadli so ga Kozaki. Ni dočakal težko pričakovane svobode...«

(Odlomki iz gradiva za knjigo »Partizani ob Muri«, ki jo pripravlja Franc Talanyi - Očka iz Murske Sobotice.)

Slovenski novinarji na obisku v Pomurju. Na sliki: Pred planinsko postojanko »Tromejniki« na Doliču.

Le omika daje človeku in narodu veljavo

Ob pričetku novega šolskega leta

Brezskrbni počitniški dnevi, ko naša mladina pozabi na šolske težave in nevspečnosti, pa tudi kaj malo misli na prijetne in lepe trenutke v minulem šolskem letu, tečejo kaj hitro h kraju. Se nekaj dni in odprla se bodo zopet vrata naših šol. Čez 14.000 mladih in razigranih šoloobveznih otrok bo napolnilo 109 osnovnih šol v Pomurju in prineslo v nje novega življenja in novega poleta za resno šolsko delo. Čez 5.700 mladih ljudi bo zasedlo klopi v naših 16 nižjih in eni višji gimnaziji ter rado vedno upiralo oči v svoje učitelje in vzgojitelje z željo, da bi jim posredovali čimveč lepega in za življenje

koristnega znanja. 15. septembra se bo začel redni pouk tudi v vseh strokovnih šolah: 5 vajenskih, 2 nižjih kmetijskih in 3 glasbenih šolah, v ekonomski srednji in periodični trgovski šoli v M. Soboti.

Začelo se bo zopet redno in naporeno delo za naše pionirje in za našo mladino v srednjih in strokovnih šolah; začelo se bo zopet resno, naporeno in odgovorno delo učiteljev in profesorjev — vzgojiteljev naše mladine.

skrbi za materialna sredstva šole, temveč mora skrbeti, da bo pravilno potekalo vse življenje na šoli. Šolski odbor je pristojen, da izda tudi potrebne ukrepe za izboljšanje dela pri vzgoji in izobraževanju učencev. Nadalje mora skrbeti za tesnejše sodelovanje in povezavo šole z gospodarskimi in kulturno-umetniškimi organizacijami, z organizacijami za telesno in tehnično vzgojo in z drugimi družbenimi organizacijami, katerih dejavnost je povezana z delom šole in vzgoje mladine.

Dosedanje delovanje šolskih odborov je še težko pravilno oceniti, saj deluje njih večina v našem kraju šele od decembra 1954, nekateri pa šele od januarja letos. Povsem zanesljiva pa je ugotovitev, da so se izkazali z dokaj zadovoljivim in uspešnim delom v tistih krajih, kjer so pristojni oblastveni, družbeni in politični činitelji, posebno pa organizacije SZDL, poskrbeli, da so bili vanje izvoljeni državljani, ki so sami napredno usmerjeni, ki imajo pravičen odnos do naše nove družbene stvarnosti in ki jim je pri srcu pravilna vzgoja mladine in napredek našega šolstva vobče. Šolski odbori so imeli v preteklem šolskem letu povprečno 2 do 4 seje. Na njih

kih, izvedli so izbor otrok za kolonije in tabornjake. V večini šolskih odborov na desni strani Mure so ob koncu polletja in ob zaključku šolskega leta razpravljali o učnih in vzgojnih uspehih na šoli. Poskrbeli so, da so bili ob koncu šolskega leta nagradjeni najboljši učenci in prsvetni delavci. Šolski odbor ljubotemske osnovne šole se je na eni iz-

učencev, medtem ko je znanal učni uspeh na višji gimnaziji v M. Soboti 71,22%. Ker z doseženimi učnimi uspehi ob koncu minulega šolskega leta ne moremo biti zadovoljni, posebno ne z uspehi na nižjih gimnazijah, bo potrebno, da jih bodo šolski odbori temeljito analizirali, ugotovili objektivne in subjektivne vzroke in nato tudi primerno ukrepali. Na šolah, v katerih je v preteklem šolskem letu znanal povprečni šolski obisk pod 90% — a takih šol je bilo še 8 v okraju — bo moral šolski

Vsem Vam, dragi pionirji in pionirke, mladinci in mladinke, ki boste v septembrskih dneh, ob pričetku novega šolskega leta, ponovno napolnili učilnice po naših šolah, želimo v novem šolskem letu mnogo uspehov! Želimo Vam, da bi si pridobili čimveč prepotrebne znanja, kajti znanje je najboljša orožja proti zaostalosti in mračnjastvu, katerega je pri nas v Pomurju še precej; pa tudi naša socialistična družba zahteva vse bolj izobraženega in razgledanega človeka, človeka, ki iz vsega srca ljubi svojo, s krvjo in znojem prepojeno domovino, človeka, ki zavestno daje vse svoje umske in fizične moči za napredek svoje domovine.

Naše tovarne in podjetja potrebujejo vedno več kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev, vedno več strokovnjakov, prav tako tudi naši znanstveni inštituti. Manjka nam šolanov ljudi v naših kulturnih ustanovah, profesorjev in znanstvenikov v naših univerzah in visokih šolah, profesorjev in učiteljev v naših srednjih, strokovnih in osnovnih šolah.

Vi ste srečni, ker preživljate svoja mlada leta prav v času, ko naše ljudstvo tako preobraza lepo. Jugoslavijo, kot še nikdar v svoji zgodovini. Vi ste del tiste naše mlade generacije, ki bo od nas starejših prevzela slavne pridobitve naše krvave narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije, kakor tudi velike uspehe gigantskega dela in naporov vseh naših delovnih ljudi po osvoboditvi. Da boste, ko dorastete, sposobni prevzeti vso to bogato dediščino, spričo katere nas že sedaj občuduje ves svet, in jo uspešno naprej razvijati, je potrebno, da pazljivo sodelujete v šoli in da se tudi doma in v raznih krožkih marljivo učite in izpopolnjujete! Ljubite in spoštujte našo šolo! Usposobila Vas bo za življenje. Vse najlepše in najbolj koristno znanje, ki ga je človeštvo v dolgi dobi z muko pridobivalo in nakopičilo, boste dobili v taki obliki, da boste mogli tudi Vi, ko dorastete, graditi naprej. Potrudite se, da bodo Vaši uspehi v šoli v novem šolskem letu še boljši, kot so bili v minulem! Tovariško si pomagajte pri učenju, kajti le ob skupnem delu, ob tovariški medsebojni pomoči je moči doseči zadovoljive uspehe!

Tovariši profesorji in učitelji — vzgojitelji naše mladine, posredujte z ljubeznijo in na razumljivo način naši šolski mladini pridobitve naše znanosti, učite jo samostojnega mišljenja, učite jo spoznavati našo stvarnost, njene zakone in obetajoče perspektive, seznanjajte jo s slavnimi tradicijami in pridobitvami naše

narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije. Vzgajajte jo v ljubezni do domovine in do Tita! Le tako boste imeli res velike uspehe, naše ljudstvo pa Vam bo za vloženi trud dalo vse priznanje.

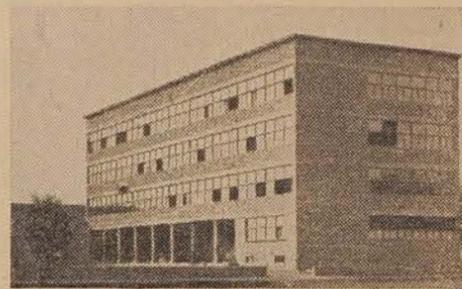
Več starih in doslužnih šol v Pomurju bo moralo dobiti nove naselbine. Med nje sodi tudi šolsko poslopje v Križevcih pri Ljutomeru. Kaže ga slika.

Preteklo šolsko leto je bilo izredno pomembno za nadaljnji razvoj našega šolstva, za izboljšanje učnega in vzgojnega dela v naših šolah, za hitrejšo in učinkovitejšo izboljšanje njihovih materialnih pogojev v bodočnosti. V preteklem šolskem letu je bilo v skladu z zakonskimi predpisi uvedeno družbeno upravljanje v šolstvu in prsveti. Prejšnji sistem upravljanja šol ni bil več v skladu z ustavnim načelom samoupravljanja delovnega ljudstva na področju prsvete. V vseh naših šolah so bili izvoljeni šolski odbori. S tem je bila odgovornost in skrb za pravilno vzgojo naše mladine ter vobče odgovornost za pravilno delovanje naših šol, ki smo jih doslej kaj radi prepuščali le staršem in poklicnim vzgojiteljem, zaupana z zakonskimi določili širšemu družbenemu organu — šolskemu odboru. Pristojnost šolskega odbora je zelo velika. Njegova naloga ni le v tem, da

so razpravljali o materialnih vprašanjih svoje šole, kar je do neke mere povsem razumljivo, kajti materialne razmere so v pomurskih šolah izredno težavne, razen v nekaj izjemnih primerih. Šolske zgradbe so po večini stare, marsikje več ne odgovarjajo niti najosnovnejšim pedagoškim zdravstvenim zahtevam. V šolah manjkajo učilnice (samo v bivšem ljubotemskem okraju jih manjka 86, to je 40%), telovadnice, kabineti, delavnice; oprema je povečini stara in nesodobna, trhli so podi itd. Nujno potrebno bo, da bodo naše nove občine in tudi novi okraji dajali za ureditev teh perečih vprašanj na razpolago več sredstev, kot so bila dana doslej. Vsi šolski odbori so skupno preštudirali zvezni splošni zakon o vodstvu šol in se tako seznanili s svojimi nalogami in pristojnostmi. Nekateri odbori so razpravljali o šolskih okoliših, o šolskem obisku in roditeljskih sestan-

Poslopje nove gimnazije v M. Soboti (Foto Kološa)

med svojih sej lotil izredno perečega vprašanja t. j. problema duševno defektne mladine. Šolska odbora na Murščaku in Kogu sta razpravljala o socialno ogroženi mladini; odbor v Logarovcih pa o šolski reformi.

Iz navedenega sledi, da šolski odbori delajo, vendar še večina njih ni našla prave vsebine in oblike svojega dela. Borijo se z istimi začetnimi težavami, kot so se borili in se ponekod še bore organi delavskega upravljanja po naših podjetjih. V novem šolskem letu pričakujemo, da bodo vsi šolski odbori v Pomurju začeli uspešneje reševati in izvajati svoje naloge, kot so to v minulem šolskem letu. Uspešnejše in učinkovitejše bodo morali začeti obravnavati učne in vzgojne uspehe na šoli in po potrebi tudi ukrepati za izboljšanje dela pri vzgoji in izobraževanju mladine. V odstotkih doseženih povprečni učni uspeh ob koncu šolskega leta v osnovnih šolah Pomurja je še dokaj zadovoljiv, saj je izdelalo razred 80,5% šoloobvezne mladine. Na mnogih šolah pa je izdelalo razred le 70% pa tudi manj. Mnogo slabši so bili učni uspehi na nižjih gimnazijah, v katerih je povprečno izdelalo razred le 65,4%

odbor ugotoviti vzroke izostankov. Zalostna je ugotovitev, da 27 šoloobveznih otrok vobče ni obiskovalo pouka. Verjetno je v teh primerih posredi prekomerna zaposlitev šolske mladine s fizičnim delom ali pa skrajno slabo vrednotenje šole po starših. Več skrbijo morali odbori posvetiti socialnim problemom med mladino, posebno pastirčkom, ki služijo pri tujih delodajalcih in ki so običajno po učnem uspehu med najslabšimi na šoli (v preteklem šolskem letu jih je bilo po šolah čez 400); nadalje partizanskim ter ostalim enostranskim in obojestranskim sirotam. Potrebno je, da povedo šolski odbori svoje mnenje tudi o predvideni šolski reformi, posebno glede bodočega sistema naše obvezne splošnoizobraževalne šole in njene izobraževalne vsebine.

Da bodo šolski odbori v novem šolskem letu uspešneje opravljali svojo pomembno in odgovorno družbeno funkcijo, bo nujno potrebno, da bodo dobivali več pomoči od občinskih ljudskih odborov, posebno pa od njihovih svetov za šolstvo. Pa tudi organizacije SZDL bodo morale voditi več računa o tem, kako delajo po naših šolah ti pomembni družbeni organi.

Pri tabornikih na Pohorju

Gozdne jase pri Lovrencu na Pohorju nudijo pionirjem z desnega brega Mure že tretje leto prijetno bivanje pod šotori. Siče se letošnja prva izmena tabornikov ne more ravno pohvaliti z lepim bivanjem, saj jih je deževno vreme pogosto zadržalo v šotorih in jih prikrajšalo za lepe izlete v okolico. Druga izmena je v drugi polovici julija imela že lepše vreme, najlepše pa seveda tretja sedaj avgusta.

Lovrenc je lep kraj na vznožju Pohorja v Dravski dolini. Za počitniški promet od železniške postaje Ruta do Lovrenca služi kamion, ki je preurejen v zasilni avtobus. Od končne avtobusne postaje vodi proti turističnemu hotelu ozka cesta, s katere prideš pri žagi čez potok po gozdni pešpoti na prostorno jaso. Ob gozdu je razvrščenih 12 šotorov. Če so taborniki doma, težko pridejo neopazno do šotorov. Tudi mene in tov. Ernesta so kaj hitro opazili, ko sva se vzpenjala po poti med drevjem. Ob prihodu na jaso naju je pozdravilo vseh 31 tabornikov z gromkim trikratnim »Zdr-

stili za izlete. Med temi sta bila dva daljša, celodnevna: na Rdeči breg k stoletni lipi in na Pesek. Na krajših izletih so spotoma nabirali gobe. Tudi tega dopolnjeva so nabrali lep kup lisic. Pričakovali so, da jim bomo prinesli jajca, katera je v kraju bolj težko dobiti. Zato so se tokrat že veselili dobre večerje.

V šotorih so imeli vse lepo urejeno in čisto, v kolikor je seveda to mogoče. Pri vhodih v nje so si namestili okrogle gredice in jih obložili z mehkim mahom. Na šotorih vise imena skupin, ki v njih prebivajo. Apaški pionirji so si izbrali ime »Apače, ivanjkovski »Veseli fantje, križevski »Sokli, pionirke pa »Sinji galeb in »Gorske vile. Okoli šotorov imajo izkopane jare, ki odvajajo vodo v dolino. Šotori so postavljeni v obliki črke L in omejujejo dve strani pravo kotnega prostora, ki jim služi za zborna mesto in igre. Na visokem drogju sredi igrišča ponosno vira z zlatim trakom obrobljena pionirska zastava. V enem kotu tega igrišča so v krogu razmešeni veliki kamni, na katerih sede taborniki ob lepih večerih — ob tabornem ognju.

Po odhodu so naju še dolgo spremljali veseli vzkliki in smeh, vesel in sproščen, tako značilen za mlade ljudi, predane igri in zabavi. Z njimi pa sva bila tudi midva zadovoljna.

vo in trikratnim minerskim pozdravom: »Ho-ruks. Lica so jim sijala od zadovoljstva in spočitosti. Stali so na jasi v vrsti, pripravljeni na popoldansko malico. V koloni po eden so šli mimo mize in jemali z nje z mastjo in marmelado namazane kose kruha. Tako veliki so bili ti kosi, da sva se s tovarišem kar spogledala, češ, le kam jih bodo spravili. Ostala sva pri kuhinji, kakršna je pač pri tabornikih v navadi: na tleh nameščena železna plošča, pod njo napravljeno primerno ognjišče, iz njega izpeljana dimna cev, iz katere se je kadilo. Kuhali so že večerjo. Nisva se še doobira razgledala, že je pribražalo nekaj pionirjev po dodatek. Pospravili so že svoje kose kruha. Tudi ostali tam okoli dolge mize so pospravljali zadnje griljaje. Pa sva se res po nepotrebnem čudila! Sveži gorski zrak, zdrava pitna voda ter celodnevno gibanje na prostem — vse to povzročilo pri otrocih takšen apetit, da bi jim ga človek lahko zavidal.

Zadnje sončne dni so s pridom izkori-

ku Krku 27 otrok. 25 tabornikov se je krepilo pod šotori v Martuljku na Gorenjskem, sledilo jim je 31 otrok, ki jih je zbrala Zveza prijateljev mladine.

Prvi, ki so letos odšli iz raznih krajev Prekmurja v kolonijo Strunjan ob istrski obali, so bili otroci iz predšolske dobe. Bilo jih je 100. Zanimivo je, da so letos kmečke matere prvič pustile svoje otroke v kolonijo. Prepričale so se pač, da bivanje v koloniji otroku le koristi in dobile so zaupanje v vodstvo teh ustanov. V Strunjanu so lepo preživeli tri tedne in se vidno okrepili. Za njimi je prišlo v Strunjan še 107 šolskih otrok. V Crikvenici je bilo 96 otrok, v Tolminu 116 in v Kobariду 46 otrok. V Avstriji ob Millstattschem jezeru na Koroškem pa je taborilo 40 dijakov iz raznih gimnazij Slovenije, med njimi jih je bilo tudi nekaj iz našega okraja.

Kraj, kamor naj gredo oddiha in krepitve potrebni otroci, določi zdravnik. Nekateri pošljejo na morje, druge pa v višinske kraje. Če pomislimo, da je v naših predelih tu bakterioza močno razširjena in se najbolj loteva slabotnih ljudi, ki nimajo dovolj odpornosti, pač ne smemo skopariti z denarnimi sredstvi, ki jih potrebujemo za vzdrževanje kolonij. Naši deci moramo nuditi vso možnost, da se temeljito okrepijo, da tako okrepljena ne bo zlepa postala plen raznih zahrbtnih bolezni. Slabotnejše otroke bi morali vsako leto poslati na okrevanje v kolonije. Izdatki so v primeri s stroški zdravljenja v poznejši dobi naravnost malenkostni, če pomislimo, da stane zdravljenje samo enega tuberkuloznega bolnika na leto čez 100.000 dinarjev.

Franc Hajnšek

Zdrav mladi rod - naše bogastvo

O razvoju posvetovalnic za matere in otroke, otroških vrtcev in zdravstvenih kolonij.

Skrb za zdrav razvoj naših otrok se je v 10 letih po osvoboditvi silno razmahnila. Naša oblast se v polni meri zaveda, kaj pomeni za napredek ljudstva zdrav in krepak naraščaj. Seveda ni majhna in lahka zadeva hitro izboljšavati zdravstveno stanje otrok ter čimbolj zmanjšati njihovo umrljivost, ki zavzema še vedno zelo visok odstotek.

Z delom je bilo treba začeti pri korenini. Mati je tista, ki nosi vso odgovornost za zdrav razvoj otroka. Za njegovo zdravstveno stanje mora skrbeti pred in po rojstvu. Zaradi tega so bile ustanovljene posvetovalnice za matere in otroke, kjer dobe matere in nosečnice vsa potrebna navodila in nasvete. V začetku je primanjkovalo vsega. Ni bilo zdravnikov, ne medicinskih sester in tudi s primernimi prostori so bile težave. Ščasoma pa je stvar le stekla, tako da smo imeli v letu 1954 v bivšem soboškem okraju že 54 posvetovalnic, ki so jih v večini primerov matere prav pridno obiskovale.

Največ obiskov beleži posvetovalnica v Lendavi in sicer 647, sledi ji soboška s 514, prosenjakovska 376, križevska 199, fokovska 166, pri Gradu 138, šalovska 111, petanjska 107, melinska 102 itd. Slabše obiske so imeli v Beltincih, kjer jih je bilo le 58, v Cankovi 58, najmanj pa na Kapci, namreč samo 28. Skupno je prišlo v posvetovalnice 5924 mater.

V bivšem ljubotemskem okraju je 14 posvetovalnic, ki jih je v lanskem letu obiskalo 1751 mater. Največ obiskov so imeli v Ljutomeru, namreč 351, sledi Radgona 279, Apače 244, Kapela 234, Radenci 151, Ivanjkovci 107 itd.

Silno važni za duševni in telesni razvoj predšolskega otroka so otroški vrtci. V mnogih primerih sta oba, oče in mati v službi ali kje pri domačem delu izven doma. Nikogar ni, ki bi pazil na otroka. Kam z njim, ko staršev ni doma? Se vedno se dogaja, da otroka doma kratkoma zapro in prepustijo samemu sebi in zato se tudi pogosto zgodi kakšna nesreča. Kjer pa imajo otroške vrtce, oddajo tja svoje otroke v zavesti, da so na varnem in v dobrih rokah.

Leta 1945 smo imeli v soboškem okraju samo en otroški vrtec, sedaj jih je pa že deset in sicer v sledečih krajih: M. Sobota, Lendava, Bogojina, Odranci, Beltinci, Rakičan, Moravci, Tišina, Cankova in Grad. V septembru bo še ustanovljen pri podjetju Nafta v Lendavi. Stroške za njegovo ustanovitev bo nosilo podjetje Nafta.

Cepprav je skok od enega otroškega vrtca v letu 1945 na deset danes, jih je vendarle še vse premalo, saj je znano, da so v poletnih mesecih večinoma vsi ljudje zaposleni pri raznih opravilih izven doma in so povsod in vedno hude skrbi, kam z malčki.

Razveseljivo se iz leta v leto večja število predšolskih in šolskih otrok, ki gredo v razne počitniške kolonije in na tabornjake. Letos jih je v raznih krajih uživalo morski ali višinski zrak že kar 588. Svet za zdravstvo in socialno politiko je poslal 505 predšolskih otrok, osnovnošolskih učencev in gimnazijcev v obmorska ali višinska okrevališča. Zveza borcev je poslala v Baško na oto-

Čez mejo so šli za srečo - razočarani so prišli nazaj

Sosednja Avstrija nam v zadnjem času vrne vsakega, ki brez dovoljenja prestopi državno mejo. Tudi razna taborišča za begunce je začela razpuščati, ker so bili izdatki za nje veliki, koristi od njih pa ni imela. Svoječas so na zapadu zelo podpirali razne četniške, belogardiistične in podobne organizacije, ki so rovarile proti Jugoslaviji in jim je bil dotok mladih ljudi potreben.

Odkar pa si je Jugoslavija v vztrajnih naporih priborila v svetu ugled, kakršnega ne uživa kmalu katerakoli druga država, naši begunci niso več zaželeni. Avstrija je zdaj samostojna in nevtralna država. S svojimi sosedi hoče imeti v svojo korist dobre odnose in živeti hoče z njimi v prijateljstvu. Zato noče podpirati sumljivih tipov in lahko-miselnih mladih ljudi, ki po nedovoljenih poteh prehajajo čez mejo.

Do 24. avgusta nam je Avstrija vrnila 24 ubežnikov. Večinoma so to mladi ljudje, stari 18 do 27 let. Le bivši orožnik, sedaj že popolnoma osivel in slaboten, doma iz Koprivnice na Hrvaškem, je star 48 let. Z njim skupaj je pobegnil tudi bivši trgovec v Koprivnici. Nima leve ro-

ke in je star 51 let. Kaj je ta dva gnalo v tujino, si ne moremo prav razlagati. Sama pravita, da sta hotela v Avstriji priti do boljšega zaslužka, kot sta ga imela doma. A kaj, ko starih in slabotnih ljudi, pa takih brez roke že poprej niso mogli vpreči v težka dela, ki so jih morali navadno takih brezdomci opravljati.

Večina mlajših je hotela brez do- ločenih načrtov nekam v svet. Od staršev ali drugih, ki so poprej hodili po svetu, s trebihom za kruhom, so slišali marsikatero zgodbo, veselo in žalostno, ki je v mladem človeku le prelahko zbudila želje po enakih ali podobnih doživljajih. Njim ni bilo toliko do zaslužka, ki bi naj bil v tujini neizmeren, nje je največkrat gnalo od doma bujna mladostna domišljija.

Pogosto se zgodi, da starši sami pripravljajo svojemu mladem sinu ali hčerki, naj gre za zaslužkom. Zemlja doma jih je skopo preživljala. Radi bi si popravili hišo ali kupili živinče, denarja pa ni. Tega bi naj priložil sin z delom drugod. Tako grede se mladi in neizkušeni za delom v naša industrijska središča, pa tudi drugam kot poljski delavci. Tu so večinoma prepuščeni samemu sebi, nihče zanje ne skrbi. Po osemurnem delu, v času brezdelja, kaj lahko postanejo plen slabih razvad, ki jih pozneje privedejo na stranpota in v kriminal.

V družtvih naj bi našli mesto za izživljanje

Množične organizacije in športna, telovadna, nogometna, prosvetna in druga podobna društva bi morala zajeti v svoje vrste vsa mladino, ki živi in dela na njihovem območju, bodisi trajno ali pa le sezonsko. Tudi sindikalne podružnice bi se morale zanimati, kaj dela in s čim se ukvarja mladina v svojem prostem času. Mislimo, da so todstva teh organizacij in društev že toliko razgledana, da bi lahko spoznala nujnost vključitve tuje mladine v društveno življenje, ki bi jo v prostem času zaposlilo.

Oglejmo si še malo naše povratnike, ki v soboških zaporih čakajo na nadaljnje ukrepe oblasti.

Plahi in blede so hodili po zapor- niških hodnikih, ko so vračali skromno imovino onim, ki odhajajo v svo-

vali s svojim pobegom.

Če napravi kdo svojemu tovarišu ali znancu kakšno krivico, se tolaži s tem, da mu bo prizadeti že ne- kako odpustil, ko se mu bo opravi- čil. Drugi ljudje pa o njegovem ne- čednem ravnanju ničesar ne vedo in je zato zanje še vedno poštenjak.

Iz večine obrazov teh beguncev pa lahko spoznamo, da se svojega izdajstva nad domovino že sramu- jejo, dobro vedo, da je bil njihov pobeg zaradi prav majhnega in ne- opravičljivega vzroka grdo in podlo dejanje — v sramoto njim samim in domovini.

Na oni strani - ne cveto rožice

Ko so odhajali, so si mislili, da jih bodo tam čez čakali in odprtimi rokami, da jih bodo sprejeli kot dobre prijatelje. A sedaj pa tako razočar- anje! Sprejeli so jih orožniki, vtaknili so jih v zapore in končno so jih vrnili domov in izročili našim oblastem. To je poleg vseh ne- všečnosti, ki so jih že imeli in jih še čakajo, velika in ponižujoča sramota.

Kot že rečeno, je pri večini vrnje- nih mladih ljudeh prevladovala želja po nekih čudovitih, morda tudi po junaških doživljajih. Ta želja je bila ona sila, ki jih je gnala z doma. Prej ali slej bi se verjetno sami vrnili, ko bi doživeli dovolj bridkih razočaranj. Nekateri pa so bili za- peljani od drugih, ki so se z njihovi- m pobegom okoristili. Tako je ne- ki fant zato, da je dvema, ki sta hotela čez mejo, pokazal pot, dobil od njiju kolo in še druge stvari.

Neka beograjska študentka me- dicine živi s svojim možem že dalj časa zelo nesrečno. Iz zagate si ni znala drugače pomagati, kot da je brez vednosti moža zapustila dom in šla čez mejo.

Nekje v okolici Lendave je doma 24-letna delavka, ki je službovala v Ljubljani in ima 4-letnega nezakon- skega otroka, za katerega oče, ki rad pije, le neredno plačuje po 600 din

meščino. Njeni starši, pri katerih otrok živi, zahtevajo od nje precej- šen znesek za preživljanje otroka. Vsega se je hotela rešiti z begom v tujino.

Mlad, komaj 18-letni delavec iz Zagreba pa je izjavil: »Prvič sem v zaporu in nikdar več ne bom. To je zame dobra šola!«

Predsedniki svetov Obč. ljud. odbora Beltinci

Prejšnjo nedeljo, 21. avgusta je bila druga seja Občinskega ljudskega odbora Beltinci. Seje so je udeležili tudi sekretar OO SZDL tov. Gričar, Odborniki so spre- jeli statut nove občine, izvolili pet odbor- niških komisij in devet svetov.

Za predsednike svetov pa so bili izvol- jeni: Martin Sreš za predsednika Sveta za splošno upravo, Martin Legen za predse- dnika Sveta za gospodarstvo, Jožef Jerebic za predsednika sveta za komun. in stano- vanjske zadeve, Karel Škerget za predse- dnika Sveta za šolstvo, Stanislav Škoberne za predsednika Sveta za prosveto in kul- turo, Stefan Maučec za predsednika Sveta za socialno skrbstvo, Matija Bernjak za predsednika Sveta za zdravstvo, Jožef Plej za predsednika Sveta za varstvo matere in otroka in Franc Gregor za predsednika Sveta za delovna razmerja.

IZ KRIŽEVSKIH OPEKARN

Letos pozimi so v križevskih opekarnah prvič imeli buldožer, ki je odrival gornjo plast zemlje — humus, ki ni uporaben za izdelo- vanje opeke. V kratkem času je od- rinil okrog 5000 kub. metrov zemlje in tako opravil delo precejšnjega števila delavcev, a podjetju pri- hranil več kot pol milijona dinarjev. Poprej so to delo opravljali delavci v zimskem času.

Kljub dolgi zimi, ki se je za- vlekla vse do aprila — prav zato pa niso mogli delati na izkopu gli- ne — so presegli polletni plan su- rove in žgane opeke. Nažgali so 3 milijone opeke vseh vrst in tako dosegli plan s 104 odstotki. Podjetje je ustvarilo 7 milijonov dinarjev dobička, od katerega bo nekaj osta- lo podjetju, nekaj si ga bodo raz- delili delavci, ostalo bo pa odve- deno v razne sklade.

Imajo tudi več načrtov za bodo- če delo. Najpomembnejši je načrt za gradnjo modernega kopališča za delavce. Stavba bo dolga 25 m, ši- roka pa 11 m. Tako se bo moralo staro in nehygiensko kopaljšče umakniti novemu. Graditi ga bodo

začeli še letos, stalo bo pa okrog 10 milijonov dinarjev. To bo hkrati prvo moderno kopaljšče v Prekljki.

Na Pšati pri Ljubljani - stanovanjski blok za sezonce

Čez dober mesec ali morda ne- koliko več se bodo že začeli vra- čati prvi sezonce. Toda vsako leto se jih vrne manj in tudi letos se najbrž ne bodo vrnili vsi, ki so od- šli spomladi. Na posestvu, kjer de- lajo, se bodo stalno zaposlili in ta- ko našli tudi svoj stalni kruh. Tudi uprave posestev že iščejo možnosti, kako čim več sezoncev stalno zapo- sliti. Ponekod se v tem pogledu do- segli že večje uspehe, drugod manj- še. Eno izmed takih, kjer je pretež- na večina stalno zaposlenih, je Kme- tijsko gospodarstvo na Pšati pri Ljubljani, na katerem je v desetih letih ostalo 15 prekmurskih družin in 25 samceev.

Posestvo obsega 400 ha zemlje, redijo pa 120 krav švicarske pasme, svinje in perutnino. Pridelujejo pa

SVINJE SO POZRLE 350.000 FRANKOV. — V neki vasi v oblasti Doubs (Francija) je trgovec Roussey nalagal svinje na kamion. Pri tem poslu mu je padla listnica na tla. Ko je to opazil, so svinje že požrle domala vse franke, ki jih je bilo v denarnici 350.000. Takoj je ukazal svinje zaklati in naročil mesarjem, naj bodo previdni pri poslu z njihovimi žledoci, ki so seveda bili male banke. Zdaj ni bilo važno, če so bili bankovci raztrgani, ta del morda v žledocu ene, oni pa v žledocu druge svinje; glavno je bilo, da jih je potem lahko zlepil skupaj in zamenjal v banki.

MOJSTER V RACUNANJU. — V Nevesinju živi 10-letni deček, ki je pravi mojster v računanju. Samo deset sekund potrebuje, da na pamet izračuna, koliko je na primer 276 krat 27, 652 deljeno z 18 itd. Nič dosti ne razmišlja in že ti razvozlja zastavljeno računsko unganko. Na vprašanje, kako zmore to storiti, odgovarja: »Vrag, pride mi samo od sebe na pamet!«

MUJO — DEKLICA. — Na nekem kmetijskem posestvu »Bugare v bližini Bihača živi 19-letni raznašalec mleka in delavec Mujo; redno si reže lase, dnevno pokadi 30 cigaret in opravlja težka dela, ki jih zmorejo samo moški. Že od petega leta starosti nosi vedno na sebi moško obleko in tudi iz dalj- šega razgovora z njim ne moreš sklepati, da on ni Mujo — fant, marveč Fatima — deklica, kar tudi v resnici je. Na vprašanje, ali se bo oženil ali omožil, je odgovoril, da se bo bržeas odločil za drugo, vendar pa je s tajni- stvenim nasmeškom na obrazu pristavil: »Morda pa še bom kdaj popoln mo- žakar!«

65-LETNA ZENICA — STUDENT. — Na filozofski fakulteti v Novem Sadu študira v oddelku za nemški jezik 65-letna upokojena učiteljica Zlata Porubski. Ona je najstarejši študent v naši državi in bo, kakor sama pravi, opravila študij v normalnem roku. Tudi njena hči je učiteljica. Največ težav pa ji povzroča obvezna predvojaška vzgoja. Zaposlila je za pristojne čimtelje, da jo oprostite tega obveznega predmeta, in nadeja se, da bodo njeno prošnjo tudi ugodno rešili.

VSAK MOSKI — SEŠT PRSTOV NA ROKI. — V neki indijanski vasi živi neobičajna družina, v kateri so štirje moški in ima vsak po šest prstov na vsaki roki.

SLEPOTA PO TRANSFUZIJI KRVI. — Primer skrajne nepazljivosti in nemarnosti v medicini so zabeležili v Zapadni Nemčiji, 15-letnemu Erichu Benderu iz Oestringa so pri transfuziji dali kri človeka, ki je imel spolno bolezen — sifilis. To je bilo leta 1946., sedaj pa je fant že v tretjem stadiju obolenja; izpadajo mu lasje, pojavlja se splošna slabost in krvavenje v stolici, preti pa mu tudi nevarnost, da bo oslepel.

DRUGIČ SE JE POROČILA V 108. LETU. — Fanija Jovanova - Sustar, rodom Slovenka, se je v 108. letu starosti drugič poročila z Antonom Sustarom. Prej je bila poročena z nekim Makedoncem. V prvem zakonu je imela štiri sine in eno hčerko. Ljubezensko razmerje med sedanjima poročencema pa je vladalo že polnih 21 let. Sustar je živel od tedaj pri družini Jovan. Fanija je svoje razmerje do njega tako večje prikrivala, da prvi mož sploh ni ničesar slutil.

»Mladoporočencema« so prišli čestitat vsi vaščani in znanci. Fanija je zadovoljno sprejemala čestitke in napolned dejala, da bi rada še malo poživila svojega Antona. To je bojda tudi njena edina želja.

NAJSTAREJŠI POSTAR NA SVETU. — V Padivarmi (Italija) so po 74-letnem službovanju upokojili 94-letnega poštnega uslužbenca Celestino Orlandija, ki je že imel zdavnaj pravico do zaslužnega počitka, katerega pa ni maral. Hotel je postati najstarejši poštni uslužbenec na svetu. Vse kaže, da se mu je to tudi posrečilo.

SE LETOS: 3.000 KM NA URO. — Se nemara letos bo novo letalo Bell X-2, ki so ga zgradili Američani, globoko prodrlo v toplotni zid. Napove- dujejo, da bo lahko preletelo 3.200 km na uro. Zgrajeno je iz takih tvarin (nerjaveče jeklo in neka niklova zlitina), ki so dosedaj poznane kot najbolj odporne proti naglo menjajočim se toplotnim spremembam. Pri naglem letu namreč nastane velika vročina, spričo katere bi se letalo lahko stopilo, če bi bilo zgrajeno iz lahke topljivega in proti vročini ne dovolj odporne- ga materiala.

Tudi Bistričani so peli

Nedavno je bila v Obmurskem tedni- ku in soboškem Gledališkem listu objavlje- na zgodovina pevskih zborov Prekmurja. V obeh listih smo tudi zasledili stavek s za- pevskega zbor v Bistrici žal nimamo podat- kov, zato nekaj več o Bistričanih na tem mestu.

Kdorkoli pozna ta delček Prekmurja, si prav gotovo ne more zamisliti Bistričancev brez pevskega zbora. Ljudje tega predela zelo radi pojo. Pesem je slišati v zgodnjih jutranjih urah, čez dan vse tja v pozno noč. Zlasti v jeseni, ko pridni kmetje po- spravljajo svoje pridelke, je vsa vas v enem samem petju. Ko berejo koruzo, je petje nekako obvezno. Tuje delavce na- jame vsak kmetovalec samo zato, da je tudi na njegovi njivici veselo, kajti ta pridelke je treba po vseh pravih spraviti kar naj- bolj slovesno. Tega dne delavci pojo in vriskajo od ranega jutra in pozno v noč, dokler se ne vsedejo za bogato obloženo mizo.

Kdor je ostal čez noč v katerikoli Bi- strici, je prav gotovo odnesel od tam prav lepe vtise, kajti zaspal je ob lepih doma- cih pesmih, ki so jih še pozno ponoči peli domači fantje tam na križpotju.

Po se povrtno nazaj k pevskeemu zho- ru! Začetek bo tam, do koder sega moj spomin. Kakih zapiskov o tem ni pri roki.

V letu 1934. je bil premeščen v Dol. Bistrico učitelj Jožef Križman. Komaj je spoznal kraj in nekaj ljudi, že je začel zbi- ratelj pevce okrog sebe. Prvi je bil pri- pravljjen za nastop mladinski pevski zbor. Na svojem koncertu v Crensovcih in v Bi- strici je zapel med drugimi tudi pesmi »Tam kjer teče bistra Zilca,« »Z Letine ci- gani,« »Kano mi goras,« »Uskliknimo z lju- bavljus,« »Deca Jugoslavije,« »Cin. cans,« »Od doma« itd. Ta pevski zbor se je pozneje tako uveljavil, da v njegovi okolici ni bilo

več proslave, na kateri ne bi sodeloval.

Tudi moški pevski zbor je bil precej močan. Gostoval je v Lendavi, Hotizi, Cren- sovcih, Ljutomeru in morda še kje. Se se- daj po dvajsetih letih naše možakarje zelo rad zanese pogovor na tiste čase, ko so peli v tem zboru. Tudi zapejojo še radi pesmi, katere so se bili takrat naučili: »Od Tri- glava do Balkana,« »Večerni zvon,« »Kam pa fantje vi nočajo,« »Oj Doberdob« itd. Posebno pa jim je pri srcu pesem »Leži ravno polje.« Sestavil jo je pevovodja sam in v njej na kratko orisal lepoto Bistrice in njihove okolice. Seveda tudi o Muri ni ničesar zamolčal. Ta moški pevski zbor je pel tudi ob odprtem grobu svojega najbolj- šega tenorista Zuniča, ki je nekaj časa so- deloval v zboru, pozneje pa zaradi bolezni ni mogel več. Sleherno oko je bilo rosno, ko je iz grl sovaščanov - pevcev rahlo za- donela pesem »Vigred se povrnce, pesem, ki je do takrat še nihče ni slišal.

Tov. Križman je začel organizirati tudi mešani zbor, ki pa ni mogel več nastopiti zaradi njegove prelestive, kljub že se- stavljenemu programu.

Tik pred okupacijo se je močno uve- ljaval mešani zbor pevcev in pevki iz Sred in Gor. Bistriec. Vodil ga je tamkajšnji učitelj tov. Skok. Pripredil je tudi svoj kon- cert v Sred. Bistrici in Crensovcih. Oba koncerta sta bila zelo dobro obiskana, kar dokazuje, da je tudi na podeželju veliko zanimanje za lepo petje.

Omeniti je treba predvsem to, da sta bila oba pevska zbora ustanovljena prav v času, ko so tamkajšnji prebivalci naj- bolj odhajali na sezonsko delo v Nemčijo in Francijo, v dobi, ko ni bilo nikogar do-

ma oziroma so bili doma le najbolj po- trebni družinski člani. In vendar je takrat- ni moški pevski zbor štel 30, mešani pevski zbor pa 50 članov. V njem je sodele- valo staro in mlado. V zboru skovano to- varštvu je še danes živo med nekdanjimi člani.

Vsi sodelujoči so se v pesmi tako ži- veli, da niso prenehali vaditi kljub preme- stitvi obeh pevovodij in kljub poznejšim grožnjam gospoda »Jegyzőjas,« ki jih je na- meraval poslati v internacijo. V času oku- pacije je pevski zbor v Dol. Bistrici vodil domačin - pevec, ki se je tudi edini spo- znal na note. Pod njegovim vodstvom je moški zbor naštudiral pesem »Nebo žaris,« »Slovenec seme,« »Hladna jesen že prihaja,« »Mlatiči,« »Oh srečno, srečno hišica« in »Oj hišica očelova, vmes pa so ponavljali pe- smi, ki so se jih bili že prej naučili. Ka- ko jim je bila pri srcu slovenska pesem takrat, ko je niso smeli peti, vedo pove- dati le tisti, ki so kaj takega doživeli. Vsako vajo so imeli pri drugi hiši. Hrepe- neli so za tem, da bi se kar največ nau- čili. Zapeli pa so tudi tiste pesmi, ki so jih že znali, in tako kljubovali okupator- jevim pomagačem. Naposled je vojna vihra pobrala vse moške pevce, od katerih se je večina vrnila, pevovodja Glavač pa je še vedno med pogrešanimi.

Bistričanci pa niso bili zadovoljni samo s pevskim zborom, v katerem so sami ne- posredno sodelovali, marveč so celo zame- rili svojim dijakom, če jim niso vsaj en- krat na leto pripredili kakšno igró. Di- jaki, katerih je bilo pred vojno zelo malo, so svoje vaščane dobro razumeli in so jim vedno, ko so bili na počitnicah, pri-

pravili kakšno razvedilo. V zadnjih pred- vojnih letih so bile prirejene naslednje igre: »Cvrček za pečjo,« »Hlapec Jernej,« »Veriga,« »Naša krič in razni kveči. Vse to je režiral domačin Ferdo Godina, ki je znal pritegniti k sodelovanju tudi dija- ke iz drugih krajev, pa še kakšnega kmeč- kega fanta ali dekle. Dijake in njihovega režiserja (bil je prav tako dijak) ni motilo, če so morali domala vse igre prirediti na prostem, na kmečkih dvoriščih in gumnih, ob skromnih kulisah, ki so si jih morali sami napraviti, za zaveso pa so jim služili skupaj sešiti posteljni prti. Kajti takrat vla- dajoči gospod Klekl jim ni dovolil uporab- ljati odrov v zvezi z zgrajenih dvoranah z izgovorom, da ta in ta igra ni primerna za naše ljudi.

Tudi v tem predelu Prekmurja je bila torej na kulturnem področju zorana ledna, ki pa jo je zagnala zadnja vojna. S tem pa seveda ni rečeno, da prebivalstvo treh Bistrice v sedanosti in prihodnosti ni več pripravljeno za sodelovanje. Nasprotno: ono si tako kulturno razvedrilo celo želi, le treba mu bo bolj pomagati, da se bo lahko uveljavilo.

V tem pogledu je pričakovati več tudi od mladih ljudi, ki se šolajo. Prav bi tudi bilo, če bi se pri njih pojavil učitelj — pevovodja, ki bi nadaljeval započeto delo kajti za njega so dani vsi pogoji, le da ni- majo dobrega organizatorja. Morda bi koga postali v tečaj za pevovodje? Naj bo ka- korkoli že, eno pa je na dlani: če bo orga- nizacija pravilno izpeljana, potem uspeh gotovo ne bo izostal in Bistričanci bodo lah- ko spet s ponosom zapeli svojo pesem, ki se v slovenskem tonu končuje z besedami: »Prekmurska na poljani vas, o njej se čuje daleč glas...«

Kmetijske zadruge bo potrebno

Tone Truden

gospodarsko in organizacijsko okrepiti

Pomurje predstavlja v Sloveniji največji kmetijski okoliš, saj obsega skupaj 91.750 ha obdelovalne zemlje, redi 72.506 glav govedu, 7.017 konj, 108.115 prašičev in 352.500 perutnine, tako da številčno stanje živine po enoti prekaša slovensko in evropsko povprečje. Poleg živinoreje je močno razvito vinogradništvo in sadjarstvo, možno pa je uspešno pridelovanje rastlin, trav, povrtnin, ki ga trenutno primanjkuje v naših krajih in tudi drugod. Nekatera posestva in kmetovalci so pri pridelovanju semen dosegli že prav lepe uspehe. Letos so naprednejši kmetovalci, ki vedno bolj upoštevajo agrotehnične ukrepe, globoko orjejo, uporabljajo umetna gnojila itd., dosegli lep hektarski donos žit, ki na nekaterih parcelah znaša od 16 do 30 stotov. Pri rodovitnih kmetovanih je dosežena povprečna molznost 2.500 kilogramov mleka.

Tako beležimo v kmetijstvu lepe uspehe, vendar so pred nami še velike naloge, predvsem pri KZ, katerih prva in osnovna naloga je, da pospešujejo razvoj in napredek kmetijstva.

V minulem letu so KZ ustvarile in jim je družbeni plan prepustil 43 milijonov dinarjev dobička, poleg tega pa so letos iz okrajnih skladov za pospeševanje kmetijstva prejele 42 milijonov dinarjev. Seveda imajo in uporabljajo ta sredstva predvsem tiste zadruge, ki so gospodarsko močnejše, oziroma one, ki dajejo poročito, da bodo ta sredstva porabile za povečanje dohodkov v kmetijstvu. Z večletno dejavnostjo je večjemu delu kmetijskih zadrug uspelo, da ne predstavljajo več samo kmetijsko, temveč združeno kmetijsko pospeševalno organizacijo, poleg tega pa skrbijo za pravičen odkup vseh tržnih viškov našega kmetijstva.

Vprašanje pa je, če je vseh 76 KZ, ki jih imamo v Pomurju, zmogočno opravljati te osnovne naloge. Mnenja smo, da niso in to iz večih razlogov. Primanjkuje jim predvsem strokovnega kadra, ki ga pa zaradi majhnega delokroga ne morejo vzdrževati. Potem zadrugam primanjkuje skladišč, težave imajo s slabim in nepopolnim strojnimi in prevoznimi parkom. Tudi kreditno niso dovolj sposobne, ker se prav v šibkejših pojavljajo poslovne izgube, primanjkljaji itd. Doslej jim tudi ni uspelo, da bi se organizacijsko dovolj utrdele, kar duši združeno demokracijo in izvajanje nalog.

Vse to nam dokazujejo tudi polletne bilance, ki so sicer v glavnem pozitivne, vendar pa je iz njih poleg ostalega tudi razvidno, katere kmetijske zadruge se zavedajo svojih osnovnih dolžnosti in katere bodo lahko ob koncu leta spet dale sredstva za razvoj kmetijstva.

Iz vsega tega vidimo, da je nujno organizirati ekonomsko močnejše kmetijske zadruge. Gospodarska analiza in upoštevanje vseh navedenih okoliščin nam kaže, da bi v Pomurju lahko uspešno poslovalo le 40 do 50 zadrug. S tem bi pridobili več strokovnih uslužbencev kot so kmetijski tehnik, računovodje, poslovođe itd., povečalo bi se območje KZ in utrdele gospodarske centre. Take zadruge bi lahko nastajale upravne in druge strokovne uslužbenke, organizirale vse pospeševalne odseke ter pravilno urejale odkup in nabavo kmetijskih potrebščin.

Mladi Strehovčani so presenetili

Zadnje soboto se je na lendavskem odru, v doborani Nafta, pričela predstavila mlada igralska skupina iz Strehoveca, ki jo vodi dijak Ivan Ivanič. Skupina je nastopila z dokaj zahtevno dramo F. S. Finžgarja o treh dejanjih »Razvalina žoljenja«. Mladi igralci (od katerih so trije dijaki, ostali pa kmečki mladinci) so se dobro ovladeli v svoje vloge, kar se posebno velja za Urha, ki ga je igral Ivan Ivanič. Ugajala je tudi Lenčka, njegova hči, ki jo je podala Barica Adamičeva. Jože Nemeč pa je v vlogi kmeta Širka še prav posebno naveden gledalca. Tudi ostali niso mnogo zaostajali in Strehovčani lahko štejejo svoj prvi nastop v Lendavi za uspeh. Žal je, da so pa morali nastopiti skoraj pred prazno doborano, saj se je zbralo le okoli 50 ljudi. Izgleda, da lendavska publika nastope vaških skupin podcenjuje, saj se ta primer ni zgodil prvič. Mladim strehovskim igralcem želimo še nadaljnjih uspehov in za svoje delo zaslužijo psekakor priznanje in pohvalo. Povedati moramo še to, da so iz Strahovec prišli s kolesi.

Važna naloga, ki bi jo zadruge morale izvrševati, je hranilno kreditna služba, ki je velikega pomena za združnike in celotno družbo. Z vlogami odvisnih denarnih sredstev v hranilno-kreditnih odsekih bi dana možnost za dajanja posojil združnikom in ustvarjanje lastnih sredstev združnih organizacij za dopolnilni obratni kapital.

O vseh teh problemih je že bilo mnogo govora na konferencah predstavnikov KZ, predsednikov ObO-SZDL in občinskih odborov, in tudi sklenjeno, da se naj kmetijsko združništvo reorganizira v takem smislu, kot smo prej govorili, ker bo le tako lahko zavzemalo določeno delo v gospodarski politiki novih občin.

Stojimo pred polletnimi občinskimi zbori. Potrebno je, da združniki na teh zborih obravnavajo vsa vprašanja, ki so življenjsko važna za nadaljnji razvoj združništva. Zato se pa naj teh zborov udeležijo predstavniki občinskih ljudskih odborov in SZDL.

Še o apnenju kislih zemljišč v Pomurju

Saturacijski mulj dobimo kot odpadke pri proizvodnji sladkorja, ko je sprejel vose mnogo vode (45%) in drugih sestavnih delov sladkornega soka. Zato vsebuje okoli 40% apnenca oziroma kalcija (apna) v obliki kalcijevega karbonata ali 21% žganega apna. Uporaben je predvsem za ona tla, ki še niso preveč

Važno! Licenciranje žrebcev za leto 1955

Na temelju okrožnice Dr. sekretariata za gospodarstvo — Kmetijska inšpekcija — Ljubljana z dne 12. avgusta t. l. razpisujemo licenciranje žrebcev v letu 1955.

- Licenciranje žrebcev bo letos istočasno s pregledom rodovniških kobil in naraščaja po sledečem programu:
- 13. septembra 1955 ob 8. uri — Cankova
- 11. uri — Rogoševci
- 14. uri — G. Petrovci
- 14. septembra 1955 ob 8. uri — Prosenjakovci
- 10. uri — Dobrovnik
- 15. uri — Lendava
- 15. septembra 1955 ob 8. uri — Črenšovci
- 11. uri — Hotiza
- 16. septembra 1955 ob 8. uri — Tišina
- 15. uri — Murska Sobota
- 19. septembra 1955 ob 9. uri — Ljutomer
- 14. uri — Kostanj (okraj Ptuj)
- 20. septembra 1955 ob 8. uri — Križevci pri Ljutomeru
- 14. uri — Bunčani
- 21. septembra 1955 ob 8. uri — Radgona
- 14. uri — Videm ob Ščavnici

V smislu odloka o odbiranju (licenciranju) plemenjakov (Uradni list FLRJ št. 35 z dne 3. avgusta 1955) morajo rejci pripeljati na odbirno mesto vse žrebce, stare dve leti in več.

Osnemem z licenciranjem bo tudi pregled rodovniških kobil in naraščaja. Istočasno bomo nanovo sprejeli v rodovnik tudi plemenške kobile, stare do 6 let. V poštev pridejo samo take z dokazanim poreklom. Sprejemali bomo tudi žrebce, če bodo imeli lastniki potrdila, da so zaskočene.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR
Tajništvo za gospodarstvo
Murska Sobota

POPRAVEK

V razpisu »Kmetovalcem na desnem bregu Mure«, objavljenem v zadnji številki našega tednika, bi se zadnji stavek pod št. 5 moral pravilno glasniti: »Subvencija znaša za 1 kub. meter silosa in gnojnične jame 2.000, za 1 kvadrat. meter gnojlišča pa 1.000 din.«

kisla ali pa dovolj izprana. Rentabilnost njegove uporabe ocenjujemo po stroških prevoza, razkladanja in razsipavanja.

Naši zemlji primanjkuje fosforja. Kulturne rastline — predvsem žitne — odnašajo fosfor iz zemlje z zrnjem, vračamo pa ga zemlji v malenkostnih količinah. Iz tega sledi, da je v žitnem okolišu vse manj in manj fosforja.

Saturacijski mulj vsebuje okoli 0,5% fosforne kisline. Ta fosfor je prišel v saturacijski mulj iz sladkorne pese. Fosfor se vrača nazaj v zemljo, zaradi tega pa je saturacijski mulj zelo koristno fosforno gnojilo. Če računamo samo s količino 100 mtc. mulja na ha, dajemo z njim

zemlji okoli 50 kg fosforne kisline, a to je dovolj za pridelok 20 mtc. pšeničnega zrnja.

Ce omenimo še to, da vsebuje saturacijski mulj še 0,1% kalija, 15 do 15% organske snovi in 0,2% dušika, tedaj je že kar vsestransko gnojilo: organsko in mineralno, saj vsebuje praktično vsa potrebna rastlinska hranila, čeprav nikdar ne v zadostni količini.

Mulj je navadno v grobih grudah, ki jih je zelo težko drobiti. Mešanje z zemljo je oteženo pri zoračanju in tako zadržimo njegovo hitro delovanje. Zaradi tega slabše deluje prvo leto. Njegov koristen učinek je docela zaznaven šele pozneje. Če se hočemo izogniti njegovim negativnim lastnostim, potem ga bomo odpeljali na njivo, zložili na primernem mestu v kupe (do 1 m visoke) in ga pustili tam čez zimo. S pomočjo mraza razpadajo grobe grude v manjše delce. Tako povečamo njegovo drobljivost. Spomladi, ko grude razpadejo saturacijski mulj

mного lažje in bolj enakomerno pomešamo z zemljo pri zoračanju.

Ne smemo pa pozabiti, da saturacijski mulj in druga apnena gnojila povzročajo hitro razpadanje organskih snovi v zemlji. Dogaja se, da prinaša apnenje kislih zemljišč prvo leto odlične rezultate, drugo in naslednja leta pa se donosi pomikajo pod povprečje, da ne govorimo o poslabšanju fizikalnega stanja tal. Z naglim razkrojem organskih snovi dobimo mnogo rastlinskih hranil in pridelki so zaradi tega znatno obilnejši; če pa manjkajo organske snovi v zemlji, so donosi pravi gotovo pod povprečjem. Če se hočemo izogniti temu kritičnemu stanju, potem gnojimo zemlji s hlevskim gnojem po apnenju, slabi zemlji pa istočasno z apnenjem. Uspešno apnimo zemljo tudi po zelenem gnojenju t. j. po podoračanju nezrelih, zelenih, uvelih ali tudi svežih rastlin. Z njimi obogatimo tla s humusom in dušikom, če so rastline stročnice ali detelje.

Bistričanci hočejo imeti elektriko, toda ...

Prej kot v marsikateri vasi so hoteli Bistričanci elektrificirati svojo vas. O tem segaj spomini še v predvojnata leta, toda takrat je to bila predalekosežna misel. Tako pa osvoboditvi pa so vaščane bremenili obvezni odkupi, poleg tega pa je bilo težko dobiti električni material. Se preden je bil v načrtu osrednji daljnovod, ki je bil že lani gotov, so hoteli podaljšati daljnovod čez Muro pri Moti, a tudi tu jim je načrte prekrizala finančna težava, ki je nastala zaradi dveh železobetonskih stebrov na bregovih Mure.

Z veseljem in poletom so prijeli za delo v jeseni 1955. leta, ko so izvedli za daljnovod proti Vel. Polani. Vendar Bistričanci niso bili razočarani, ker niso mogli elektrificirati do 4. oktobra 1954 tudi v njihovo vas napeljati elektrike. Z delom so pa nadaljevali. Redno so plačevali krajevni samoprispevek, dogradili transformatorsko postajo, pripravljali drogeve, se zanimali za trasiranje in iz domačih virov zbirali sredstva. Ze spomladi so povabili odborniki na sestanek tov. Topolovca in načelnika Sveta za gospodarstvo pri OLO M. Sobota tov. Perhava. Na tem sestanku

je tov. Perhavec dejal, da si še zdaleč ni predstavljal takšne pripravljenosti prebivalcev Bistric in jim tudi obljubil, da bodo sedaj le oni na vrsti. Toda čas je mineval. Tov. Topolovec je že nekajkrat obljubil in celo z datumi določil, kdaj bodo prišli trasirati. Toda druga leta in pomankanje žice so jih vedno zadržala. No, končno so dobili zadnjo obljubo: 15. avgusta lahko začne s trasiranjem.

Kljub obilici poljskega dela, navažanju poti, gradnji asanacijskega vodnjaka in drugega bodo vaščani z veseljem opravili tudi dela za elektrifikacijo. S. S.

Molznost krav na svetu

Po oceni Evropske gospodarske komisije zavzema Nizozemska sedaj prvo mesto na svetu pri povprečni molznosti krav. Ena nizozemska krava daje namreč letno okrog 3.700 litrov mleka. Na drugem mestu je belgijska krava s 3.560 litri, na tretjem pa danska s 3.540 litri mleka. Med neevropskimi deželami ima najbolj razvito mlekarstvo Kanada,

Šestdeset let opekarne v Lukavcih

Lukavec je prijazna vas, ki leži med Križevci in Cezanjevci. Okusiti je morala vse mogoče tuje izkoriševalce in je tako po svoje preživela dokaj burno preteklost. Opekarne je bila ustanovljena leta 1895 iz razpadajoče graščinske poljske peči, ki je bila v posesti graščaka Avgusta Senkla. Spomin na te mogočne feudalne čase je še sedaj ohranjen. V Lukavcih še vedno stoji velik grad, v katerem se je nekoč le nekaj dni

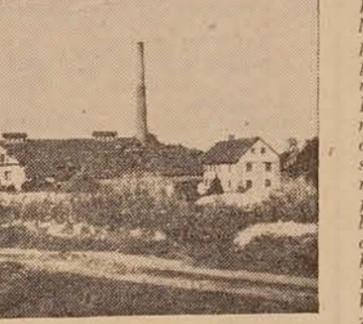
zelo prizadet, ker ni nihče prav skrbel za obnavljanje. Po vojni so zopet pridno zgrabili in začeli z delom. Tovarišu Ganze, ki je kot večletni obratovodja že v pokoju, se je treba zahvaliti, da je pred okupatorjem skrnil v posebnem bunkerju najvažnejši obratovalni inventar. To je delo delovnega kolektiva pozneje omogočilo, da je že junija 1945. leta z velikimi napori začel z rednim delom, kar je bilo v času obnove zelo pomembno, saj je bila opeka takrat kaj dragocena stvar. Že leta 1946 so ves obrat elektrificirali, predvojno proizvodnjo opeke so pa presegli za 125%. Vsa leta po vojni so obrat še dalje modernizirali. Dobili so nov elektromotor, skoraj nanovo prenovili krožno peč, zgradili so poslopje za skladiščenje strešnikov, dobili so nove in sodobne sanitarne prostore in obrat popolnoma elektrificirali. V povojnih letih so vzgajali tudi dober kvalificiran kader, zato pa je bil delovni kolektiv v okraju Ljutomer prvi, ki je imel svojo sindikalno podružnico. Vse to je veliko pripomoglo k večji zavesti delavcev, ki imajo sedaj svoj delanski svet in so združeni z opekarno v Borecih.

Ob tem pomembnem jubileju iskreno čestitamo delovnemu kolektivu in mu želimo, da bi tudi v bodoče dosegal take uspehe in še več prispeval za izgradnjo socializma v naši deželi.

(Po pripovedovanju napisal J. Majcen)

Opekarna v Lukavcih

Opekarna v Lukavcih

v letu zabaval graščak. Sedaj je obnovljen in služi kot dom oemoglih. Opekarne je večkrat menjala lastnika. Naslednji lastnik je bil trgovec Henigman iz Križevca. On je skušal ves obrat osaj nekoliko modernizirati, osaj za tiste razmere. Kljub temu je bila še ročna obdelava in seveda tudi proizvodnja zelo nizka. Izdelovali so predvsem zid-

1929 je bila postavljena nova krožna peč, lokomobila pa zamenjana z novim pogonskim Diesel motorjem. S tem so tudi povečali proizvodnjo opeke. Ročna obdelava se je vedno bolj umikala strojni. Sedaj so že izdelali dnevno okrog 26.000 strešnikov in zidakov. Pred vojno so izdelali še okrog 30.000 kom. opeke dnevno. Med okupacijo je to število seveda zelo upadlo. Tudi obrat je bil

Težka prometna nesreča v M. Soboti

Minuli petek se je pripetila v M. Soboti na industrijski cesti, ki pelje od Tovarne mlečnega prahu na Lendavsko cesto, huda prometna nesreča. Sreča v nesreči je bila, da ni bilo smrtnih žrtev.

Nekaj minut po peti uri popoldne je med hudo nevihto privozil težak kamion, last Agromerkurja, naložen s petimi biki proti železniškemu križišču. V kabini so sedeli šofer Nande Slihtner in dva spremljevalca. Tedaj je tudi privozil potniški vlak iz Puconec proti soboški postaji. Šoferja sta morda motila močan nalyv in strela, ki je prav tedaj udarila v bližini: šele v zadnjem hipu je namreč opazil v neposredni bližini prihajajoči vlak. Avtomobil ni mogel več ustaviti.

Tudi strojevodja na lokomotivi je zagledal kamion in je z vso silo zaviral. Trčenja pa ni bilo moči več preprečiti. Vlak je z veliko silo zavozil v kamion, ga na sredi pretrgal, vlekli se kakšnih 10 metrov naprej po progi in se končno ustavil. Ljudje, ki so takoj prihitali na kraj nesreče, so rešili šoferja in oba spremljevalca iz kabine. Vsi trije so sami odšli v bolnišnico, v kateri so ugotovili, da ima šofer zlomljeno ključnico, druga dva so pa z manjšimi praskami odpoteli v domačo nego. Stirje biki so skočili s kamiona in se jim ni nič zgodilo, petega pa je na mestu ubilo. Vso škodo cenijo na 2 in pol milijona dinarjev.

Promet na tej cesti, ki vodi na prostor čez železnico, je zelo živahen, saj so tam razna večja podjetja (Tovarna mlečnega prahu s štirinajstimi avtomobili, Agromer-

kur in mizarska delavnica). Tu nakladajo ob industrijskem tiru velike množice hlovdovine. Zivača promet imata tudi podjetji Kurivo in Odpad. Da se ne bi več zgodila podobna nesreča, bi pač bilo treba na tem kraju namestiti zapornice.

Cesta, na kateri se je zgodila ta nesreča, je zelo ozka in se moramo zahvaliti samo sreči, da ni prišlo do še večjih avtomobilskih karambolov. Treba jo bo na vsak način razširiti, ali pa — kakor se je že svojčas govorilo — napraviti obvozno cesto z rakičanske ceste čez Ledovo na Lendavsko cesto.

Polži na vrtu in polju

Na vrtninah in na polju (inkarnatka, proso, strniščna repa) so nereditko polži zelo nadležni. Za dobro uspevanje potrebujejo mnogo vlage, zato se v deževnih letih in v vlažnih legah zelo razmnožijo.

Zelo hitro zatremo polže z modro galico, ki je zanje hud strup. Napačne rastline pokropimo zvečer ali zgodaj zjutraj s 3% raztopino modre galice. Nekateri trošijo po vrtu modro galico v prahu, drugi spet po zemlji apneni prah zvečer ali zgodaj zjutraj, dvakrat v presledku 1/4 do 1/2 ure. Tudi lesni pepel in saje so koristne v boju proti polžem.

Ing. L. J.

Izjava

V zvezi z mojim člankom »Dober glas gre daleč naokoli« (Pri naprednih kmetovalcih v Kupšineh), objavljenem v 29. št. »Pomurskega vestnika« (21. julij 1955) izjavljam sledeče:

Za trditve v zvezi s čebelnjo boleznijo — nosečavost — sem dobil podatke od tov. Dinija Titana iz Kupšinec. On je v tem primeru tudi popolnoma odgovoren za tozadevno besedilo.

Podatki so po njegovem mnenju dokumentirani in strokovno dokazani z izjavami priznanih strokovnjakov. Toliko v pojasnilo.

Ing. Lado Jerše

SOS - soboškega TVD »Partizane«

Sedaj, ko so šolske počitnice mimo, se bo pričelo živahno življenje tudi v naših telovadnicah, čeprav bi lahko temu ugovarjali, kajti telesno-vzgojno delo v njih ne bi praviloma smelo utrpeti prav nobenega zastoja. Toda sedaj je še tako: v telovadnicah vrstah srečujemo večinoma le pionirje in mlade ljudi, odraslih telovadcev in telovadk pa je zelo malo.

Člani soboškega TVD »Partizane« pa tudi v počitnicah niso mirovali; res je sicer, da se niso srečavali v telovadnici, vendar pa so merili svoje telesne moči z najboljšimi slovenskimi telovadci na zletih v Celju in Kopru, na mladinskem atletskem tekmovanju za prvenstvo mladincev Slovenije v Mariboru, doma na tekmovanju za prvenstvo Stajerske v plavanju in namizno-teniskem dvoboju z moštvom »Partizan« Ljutomer ter v raznih disciplinah ob Prazniku športa v Ljubljani. Nekatere skupine in posamezniki so na teh tekmovanjih zasedli prva mesta v republiških in okrajnih merilu. Svoje uspehe so dosegli v ostri konkurenci, zato so toliko bolj pomembni. Sicer pa to ni tema tega sestavka.

Udeležba telovadcev na teh tekmovanjih — naj bo mimogrede povedano, da so bile nekatera obvezna — je terjala mnogo izdatkov, ki so povsem izpraznili društveno blagajno. Napak bi seveda bilo prezreti nekatere stvari, ki bi jih bilo mogoče že urediti pod ruštvinskim krovom, a jih v bližnji bodočnosti tudi bodo (redno pobiranje članarine, ureditev evidence nad člani, pridobivanje novih članov itd.), je pa tudi res, da je bilo društvo deležno zdaleč premalo pomoči in pozornosti mestnih činiteljev. Ne samo v moralnem, marveč tudi v materialnem pogledu! Saj dosedaj še ni dobilo nobene dotacije, čeprav si je spričo svoje aktivnosti zaslužila in jo kajpak tudi kravvo potrebuje, saj ga, ko je treba zanj kaj odrediti, redkokdaj omenjajo, saj nekateri ljudje, ki bi se morali zanimati za življenje v društvu, niti ne vedo, da tekmujejo odbojkarji v republiški ligi (dovolite skromno pripombo: brez najnujnejših sredstev ne bodo mogli več tekmovati, pa četudi je pri igralcih zvrhana mera volje in idealizma) itd. Zastonj je potemtakem pisati in govoriti o tem, da naj se naša mladina vključuje v partizanska in druga društva, če pa ta društva z bornimi sredstvi, ki so si jih sama pridobila, lahko komaj za silo životarijo, če že ni njihov obstoj celo ogrožen.

Nad vsem tem naj bi se vplivni činitelji v mestu resno zamislili, kajti le ni vseeno, ali bo telovadno društvo lahko še naprej živelo, ali bo lahko zavzelo vodilno mesto na atletskem tekmovanju za okrajno prvenstvo (25. septembra), ali bo lahko prispevalo svoj delež k programu občinskega tedna, ali bodo lahko odbojkarji še naprej zastopali pomursko metropolo v republiški ligi, ali... ali... Bralci pa naj ob teh vrsticah nikar ne mislijo, da smo črnogledi pesimisti, ki ne vedo kaj početi, marveč naj vidijo v tem problem, s katerim se je društveno vodstvo — hočeš, nočeš — moralo začeti resno ukvarjati.

Na robu pa naj še zapišemo, da bo v ponedeljek posebna društvena delegacija obiskala zveznega poslanca tov. Vaneka Siftarja in mu natančneje pojasnila položaj v soboški telovadni organizaciji.

—ko

Nezanimiva igra v Lendavi

NK NAFTA — MLADOST (ZABOK) 5:3 (1:1)
Lendavski nogometaši so imeli zadnjo nedeljo v gostih novega člana varaždinsko-mariborske lige. Ugodno vreme in zadnja tekma pred pričetkom prvenstva je privabila na igrišče precej gledalcev, ki pa kljub zmagi niso bili zadovoljni z igro domačega moštva.

ODBOJKA

»PARTIZAN« M. SOBOTA — »BETON« CELJE 3:1

V nedeljo, 28. avgusta se je začelo jesensko tekmovanje za odbojgarsko prvenstvo Slovenije. Po dolgem počitku so skupine spet posegle v borbo za točke. Soboški »Partizane« je imel v nedeljo v gosteh moštvo »Beton« iz Celja.

Pri obeh moštvih je bilo opoziti, da je to prva tekma po dolgem počitku in da štvi še nista vigrani. To velja posebno za Sobočane, ki so igrali daleč pod svojo zmogljivostjo. Kljub slabi in nepovezani igri pa so zmagali z rezultatom 3:1 (6:15, 16:14, 15:12, 15:8). Celjani so se predstavili kot boljše moštvo, vendar te prednosti niso znali izraziti v rezultatu. Sobočani so vsi igrali dokaj slabo, edino Tanacek je bil nekaj boljši od ostalih. V nedeljo bodo igrali drugo kolo. Sobočani bodo imeli v gosteh »Partizane« iz Hoč. T. II.

VAJENCA

s primerno šolsko izobrazbo sprejme trgovina z železino »Kovinar«, M. Sobota.

ESPERANTO SE LAHKO NAUCITE z dopisnim tečajem. Prvo lekcijo pošlje po predložitvi 50 din Zveza esperantistov Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva c. 7.

Pomurski vestnik — Izdaja Casopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murški Soboti — Direktor in odgovorni urednik Jože Vild — Uredništvo: M. Sobota, Trubarjev drevored 3/II. — Telefon 1-34 Uprava in oglašni oddelke: Murska Sobota, Koceljeva ulica 7 — Tel. 53 — Naročnina: četrtletna 100, polletna 200, letoletna 400 dinarjev — Tekoči račun pri Narodni banki 641-T-608 v M. Soboti — Tisk Pomurske tiskarne v Murški Soboti

OKRAJNA GASILSKA ZVEZA V M. SOBOTI OBVEŠČA:

SEKTORSKE VAJE. V nedeljo, 11. IX. 1955 bodo sektorske vaje za Martjance v kraju Martjanci s pričetkom ob 7. uri zjutraj; za sektor Lendava pa v kraju Pince s pričetkom ob 15. uri.

PROSLAVE IN PRIREDITVE. V nedeljo, 4. IX. t. l. proslavlja PGD v Beltincih 75-letnico svojega obstoja, PGD v Rogoševcih pa otvarja novozgrajeni gasilski dom. Obe prireditvi bosta popoldne.

NAROCNINA POMURSKEGA VESTNIKA. Pozivamo društva, naj nemudoma plačajo naročnino za Pomurski vestnik za I. in II. polletje na zvezi, sicer bodo neplačnikom list ustavili. Poravnati je prav tako vse ostale obveznosti.

OBCNI ZBOR OZG. Obveščamo delegate Občinskih gasilskih zvez, da bo ustanovni občni zbor OZG 15. sept. t. l., t. j. v torek s pričetkom ob 9.30 uri v prostorih hotela »Zvezda«. Delegati bodo vabila prejeli v prihodnjih dneh.

ISCEMO STIRI USLUZBENCE s popolno srednjo šolo ali nepopolno srednjo šolo in večletno prakso za interno samostojno delo, REFERENTA ZA ZAVAROVANJE POSEVKOV, AGRONOMA ali KMETIJSKEGA TEHNIKA z daljšo prakso. — DOZ M. Sobota.

OBVEŠTILO UČITELJSKA V MARIBORU

3. septembra popravni izpiti za IV. letnike. 4. septembra sprejemni in popravni sprejemni izpiti ter popravni izpiti iz jezikov in matematike za vse ostale letnike. 5. septembra popravni izpiti iz vseh ostalih predmetov za vse letnike. 6. septembra začetek rednega pouka. 8. septembra pisni učiteljski diplomski izpiti. 11. septembra popravni učiteljski diplomski izpiti.

Ravnateljstvo

OBJAVA

Splošno gradbeno podjetje »SOGRAD« v Murški Soboti sprejme takoj:

VEČJE STEVILO KVALIFICIRANIH ZIDARJEV

za gradbišče v Gornjih Petrovcih. Osnovna plača po tarifnem pravilniku, delo in zaslužek po normi. Posebno plačamo kvalificiranim delavcem terenski dodatek od 150 do 200 din dnevno.

Komisija za nameščanje vodilnih uslužbencev pri LOMO Murska Sobota

RAZPISUJE

JAVNI NATEČAJ

za namestitev upravnika — poslovodje obrtnega podjetja

»Kleparstvo vodovod« V MURSKI SOBOTI.

Pogoji: Končana ekonomska srednja ali njej podobna gospodarska šola z najmanj 5-letno prakso na vodilnem mestu v sličnih gospodarskih organizacijah, ali izučen kvalificiran kleparsko-vodovodni mojster (z mojstrskim izpitom) in vsaj s 5-letno samostojno prakso v gornji obrti.

Za namestitev poslovodje obrtnega podjetja

»Pleskarstvo« V MURSKI SOBOTI.

Pogoji: Izučen slikarsko-pleskarski mojster (z mojstrskim izpitom) in vsaj 5-letno prakso v samostojni obrti.

Za namestitev upravnika gostinskega podjetja

»Hotel Platana« V MURSKI SOBOTI.

Pogoji: Končana ekonomska srednja ali njej podobna gospodarska šola z najmanj 5-letno prakso na vodilnem mestu v sličnih gospodarskih organizaciji, ali kvalificirani gostinski uslužbenec z vsaj 5-letno prakso na vodilnem mestu v gostinski stroki.

Pravilno kolkovane prošnje z dokumenti in z opisom dosedanjega službovanja je poslati LOMO Murska Sobota do 10. septembra 1955.

Predsednik komisije: JOZEF VELNAR

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR MURSKA SOBOTA

Uprava za gozdarstvo

razpisuje

na podlagi Temelnega zakona o štipendijah (Ur. list FLRJ št. 32 od 13. julija 1955)

- 4 štipendije za študente gozdarske fakultete in
- 4 štipendije za dijake srednje gozdarske šole

Pogodbe bodo sklenjene po členih 34, 35, 39, 40, 41 in 42 Temelnega zakona o štipendijah.

Prednost imajo kandidati iz Pomurja.

Prošnje sprejemamo do 15. septembra 1955.

Okrajni ljudski odbor Murska Sobota Uprava za gozdarstvo

»LJUTOMERSKA KLETA« - Ljutomer

objavlja zaključni račun za leto 1954

AKTIVA			PASIVA		
Stev.	Naziv postavke	Znesek	Stev.	Naziv postavke	Znesek
A. Osnovna in izločena sredstva			A. Viri osnovnih in izločenih sredstev		
1.	Osnovna sredstva	1.416.975,—	1.	Sklad osnovnih sredstev	28.844,—
2.	Investicije v teku	—	2.	Dolgoročni kredit za dokonč. investicije	1.388.151,—
3.	Izločena sredstva in druga invest. sredstva	65.607,—	3.	Razni skladi	59.190,—
B. Obratna sredstva			B. Viri obratnih sredstev		
4.	Denarna sredstva	384.545,—	4.	Dolgoročni kredit za finansiranje investicij	—
5.	Surovine in material	120.227,—	6.	Banka-kredit za obratna sredstva	500.000,—
6.	Proizvodnja	—	7.	Angaž. del last. skladov	—
7.	Gotovi izdelki in blago	117.090,—	8.	Pasivne čas. razmejivte	—
8.	Aktivne čas. razmejivte	8.000,—	C. Viri sredstev v obračunu in ostala pasiva		
C. Sredstva v obračunu in ostala aktiva			9.	Dobavitelji in ostale obveznosti	341.549,—
9.	Kupci in ostale terjatve	12.257,—	10.	Ostala pasiva	5.184,—
10.	Ostala aktiva	217,—	D. Finančni uspeh		
D. Finančni uspeh			11.	Razdeljeni dobiček	22.285,—
11.	Razdeljeni dobiček	22.285,—	12.	Izguba	—
12.	Izguba	—	Skupaj		
		2.145.181,—			2.145.181,—

Vodja računovodstva: Rudi Stegmüller

Direktor podjetja: Kovačič Milica

SEJMI

Beltinci v sredo, 7. septembra živinski sejem. Bogojina v petek, 9. septembra živinski in kramarski sejem. Cankova v ponedeljek, 5. septembra živinski sejem. Dobrovnik v ponedeljek, 5. septembra živinski sejem. Gornji Petrovci v četrtek, 8. septembra kramarski sejem. Grad v sredo, 7. septembra živinski sejem. Križevci v sredo, 7. septembra živinski sejem. Lendava v torek, 6. septembra svinjski sejem. Prosenjakovi v ponedeljek, 5. septembra živinski sejem. Puževci v torek, 6. septembra živinski sejem. Salovci, v sredo, 7. septembra živinski sejem. Turnišče v petek, 9. septembra živinski in kramarski sejem; v torek, 6. septembra živinski sejem; v četrtek, 8. septembra svinjski sejem. Cven v sredo, 7. septembra živinski in kramarski sejem. Gornja Radgona v torek, 6. septembra živinski sejem. Negova v četrtek, 8. septembra živinski in kramarski sejem.

MALI OGLASI

POSESTVO: njive, travnik, gozd, nova hiša, gospodarsko poslopje, blizu postaje Osluševci, prodam — Avgust Markrab, Podgorica.

STROJ za izdelavo zidne opeke prodam — Janez Svetec, Markovci 26, p. Salovci.

NAMIZNI STEDILNIK dobro ohranjen, prodam. — Naslov v upravi lista.

KUPIM 150 do 400 litrski »Alfa« kotel za žganjekuho. Vzajem tudi v najem kotel iste veličine za jesensko sezono. — Anton Dub, M. Sobota, Mikloša Kuzmiča 11.

VILO pri kolodvoru Ptuj prodam — Samprl, Ljutomerska cesta.

2 HA ZEMLJE, hišo, gospodarsko poslopje in ves inventar na Maropolju prodam. — Naslov v upravi lista.

MLINSKI ČILINDER s siti srednje velikosti, prešo za olje, pripravno tudi za sadje, in moško kolo prodam. — Franc Košti, mlin, Presika, Ljutomer.

VINOGRAD v okolici Bogojine prodam. — Vprašati Bogojina 74.

PREKLICUJEM svoje izjave o učenju »Krištove duhovne cerkve« v Veščici in o svoji verski pripadnosti, ker nisem bila član imenovane verske organizacije. Etelka Zohar, Brezovci.

4 HA VELIKO POSESTVO, zaokroženo, z živino, orodjem, krmo in potrebnim semenom, dam v najem. — Kodila, Tešanovci 125.

ZAHVALA

Zahvaljujem se tovarišem milčnikom postaje Murska Sobota, ker so mi zelo hitro našli dvokolo, ki mi je bilo odpeljano po neznanji osebi iz skladišča »Agromerkur«.

Darko Rožman, M. Sobota

Tedenski koledar

Nedelja, 4. septembra — Rozalija Ponedeljek, 5. septembra — Lovro Torek, 6. septembra — Ljubka Sreda, 7. septembra — Marko Četrtek, 8. septembra — Marija Petek, 9. septembra — Aleksander Sobota, 10. septembra — Nikolaj

Gibanje sonca: Sonce vzide v nedeljo, 11. septembra ob 5. uri in 34 minut, zaide pa ob 18. uri in 23 minut. — Dolžina dneva: 12 ur in 49 minut.

Lunine mene: v petek, 9. septembra ob 08. uri in 59 minut zadnji krajec.

KINO

BELTINCI — 3. in 4. septembra ameriški film »Oženjen — neženjen«.

MURSKA SOBOTA — 2. do 4. septembra ameriški film »Zenska karavana« — od 6. do 7. septembra francoski film »Cran-quebille«.

LENDAVA — 2. do 4. septembra jugoslovansko-nemški film »Hiša na obali« — 6. in 7. septembra angleški film »Izobčenec z otokov«.

GRAD — 4. septembra angleški film »Za Kylovo ni prostor« — 11. septembra francoski film »Pariz poje«.

CEPINCI — 4. septembra ameriški film »Rdeči znak hrabrosti« — 11. septembra jugoslovanski film »Bila sem močnejša«.

VELIKA POLANA — 4. septembra ameriški film »Sužnja preteklosti« — 11. septembra ameriški film »Williamsova karabinka«.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU — 3. in 4. septembra mehiški film »La Rede« — 7. in 8. septembra italijanski film »Za dva solda upanje«.

RADGONA — 5. in 4. septembra angleški film »Popolna žena« — 7. in 8. septembra ameriški film »Oženjen — neženjen«.

RADENCI — 4. in 5. septembra film »Proti vsem zastavam« — 8. septembra danski film »Evo nas zopet«.

GOSPODINJE!

Katera žena si želi sama zašiti perilo in obleko, bo obiskala naš

»SINGER« TEČAJ ZA KROJENJE IN SIVANJE

Začetek tečaja je 5. septembra 1955 v prostorih Obrtne zbornice. Prijave za tečaj sprejema od 1. do 5. septembra tajništvo Tovarne perila Mura v M. Soboti.

Predstavnštvo »Singer«

Gostinsko podjetje »TURIST-HOTEL«

MARIBOR, Sodna 17

Sprejme v uk

vajenca za kuharsko stroko vajenca za natakarsko stroko

Pogoji: Stirje razredi gimnazije z malo maturo. Prošnje je treba poslati do 10. sept. 1955 upravi podjetja.

Iščemo pa tudi

vratarja

Takojšen nastop službe. V recepciji večjega hotela.

Pogoji: Lep rokopis in znanje slovenskega, srbohrvatskega, nemškega, angleškega ali francoskega jezika. Plača po tarifnem pravilniku.

Zadružno podjetje z vinom »Vinarska zadruga«

LJUTOMER

objavlja zaključni račun za leto 1954

AKTIVA			PASIVA		
Stev.	Naziv postavke	Znesek	Stev.	Naziv postavke	Znesek
A. Osnovna in izločena sredstva			A. Viri osn. in izločenih sredstev		
1.	Osnovna sredstva	7.800.714,—	1.	Sklad osn. sredstev	7.207.253,—
2.	Investicije v teku	—	2.	Dolgoročni krediti za dokončane investicije	593.461,—
3.	Izločena sredstva in druga invest. sredstva	4.465.886,—	3.	Razni skladi	4.211.796,—
B. Obratna sredstva			B. Viri obratnih sredstev		
4.	Denarna sredstva	7.097.301,—	4.	Dolgoročni kredit za finans. investicij	—
5.	Surovine in material	1.748.296,—	6.	Banka-kredit za obratna sredstva	58.931.000,—
6.	Proizvodnja	—	7.	Angažirani del lastnih skladov	—
7.	Gotovi izdelki in blago	33.049.380,—	8.	Pasivne čas. razmejivte	225.035,—
8.	Aktivne čas. razmejivte	48.965,—	C. Viri sredstev v obračunu in ostala pasiva		
C. Sredstva v obračunu in ostala aktiva			9.	Dobavitelji in ostale obveznosti	11.859.079,—
9.	Kupci in ostale terjatve	10.634.211,—	10.	Ostala pasiva	1.817.129,—
10.	Ostala aktiva	—	D. Finančni uspeh		
D. Finančni uspeh			11.	Razdeljeni dobiček	—
11.	Razdeljeni dobiček	—	12.	Izguba	—
12.	Izguba	—	Skupaj		
		64.844.753,—			64.844.753,—

Vodja računovodstva: Rudi Stegmüller

Preds. upr. odbora: Megla Franc

Direktor podjetja: Stanko Paklavec